

พิธีระลึกกรรมบรรพช 31 ปี 14 ตุลาคม
วันที่ 14 ตุลาคม 2547

371

วันที่ 14 ตุลาคม 2547
 เลขทะเบียน 412519 B1
 DS
 เลขหมู่ 580

#42121

เรื่องในเล่ม

ปกและช

	หน้า
☞ เผยเบื้องหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา	1
☞ บททวิ สิบสี่ตุลา	31
วิสา คัญทัพ	
☞ ผู้คนแห่งเดือนตุลา	32
ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตโนภาส	
☞ ช่วงลูกดิบก่อน ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖	43
วิษณุ ตันท์เจริญรัตน์	
☞ ๑๔ ตุลา : วันที่ประชาชนเขียนประวัติศาสตร์	53
สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ	
☞ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖	
มีความหมายต่อสังคมไทยอย่างไร	67
วิทยากร เชียงกุล	
☞ คำประกาศวันสำคัญของชาติ "14 ตุลา	
วันประชาธิปไตย 14 ตุลา"	73
อุทัย พิมพ์	
☞ เติ้จการ	76
สมบัติ ธี	

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961152584

บทความและข้อคิดเห็นต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
 โดยยึดหลักการ การรับฟังความเห็นที่แตกต่างอย่างจันมิตร
 บรรณาธิการประจำฉบับ นายสุชาชัย ยิ้มประเสริฐ
 พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เผยเบื้องหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม

รายงานการอภิปราย โดยกลุ่มโศกธรรมใจ โรงเรียนวัดนโกสินทร์

วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖

อนุพงษ์ พงษ์สุวรรณ : รายการสำคัญของเราดีนวันนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเบื้องหลังของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เพื่อไม่ให้เสียเวลานะครับ ผมขอเชิญท่านผู้ดำเนินรายการนะครับ คุณชินทร์ มีโกคี ครับ ขอเชิญพี่ภูมิสัน พี่เพียรเลิศ และพี่ไตรเทพ ที่จะขึ้นมาเสวนาในคำคืนนี้ครับ

ผู้ดำเนินรายการ(ชินทร์ มีโกคี) : มีข่าวลือว่าพี่พิรพลมาด้วยหรือครับ พี่ที่อยู่ไหน พี่พิกินข้าว คงต้องรีบกินข้าวแล้ว เดี่ยวพี่ที่ต้องขึ้นมาพูดด้วย ผมขออนุญาตนะครับ เราก็คงจะมาเชิญตัวแทนของกลุ่มคนซึ่งมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา มาเล่าให้พวกเราฟัง ซึ่งก็คงจะไม่ต้องแนะนำอะไรมาก

แต่ก่อนอื่นผมอยากจะพูดนิดหน่อยในฐานะที่ได้พูดก่อนมีบทความหนึ่งซึ่งมีผู้ประสงค์ดี หรือประสงค์ร้ายไม่ทราบส่งมาให้ผมทางไปรษณีย์ บอกว่าเป็นเรื่องคนซึ่งมีใจอาจหาญนัก เขาใช้คำว่าคนซึ่งมีใจอาจหาญนัก¹ แล้วกล่าวว่าเป็นคนที่มีใจอาจหาญนักเป็นใครบ้างก็หมายถึงเด็ก ๆ นักศึกษาที่เอาปูนปลาสเตอร์ไปหยอดตุ๊กตุงแจ หมายถึงคนที่เอาไข่ไปล่ามลิฟท์ หมายถึงคนที่เอาไปเขียนตัวหนังสือว่างดสอบ หมายถึงคนซึ่งยกป้ายว่าเอา

¹ บทความนี้คือ บทความเรื่อง "ผู้คนแห่งเดือนตุลา" ของ ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตโนภาส ซึ่งได้ลงพิมพ์ในจุลสารนี้ด้วย

ประชาชนคนมา เป็นคนซึ่งไม่รู้เลยว่าทำไปแล้วจะได้อะไรทำไปแล้วจะเกิดผลอะไร ทำไปแล้วจะทำให้ขนาดของตัวเองเป็นอย่างไรบ้าง คนที่มีใจคออาจหาญนัก ก็หมายถึงพ่อค้าแม่ค้าตั้งแต่ทำพระจันทร์ไปจรดปากคลองตลาด ซึ่งเอาอาหาร เอาของมาส่งให้ผู้ชุมนุมในธรรมศาสตร์ โดยที่ไม่รู้เลยว่าผู้ชุมนุมนั้นเป็นใคร ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลยในชีวิตคนที่มีใจคออาจหาญนัก ก็หมายถึงคนซึ่งมีเรือพาผู้ชุมนุมข้ามฟากไปฝั่งศิริราชแน่นอนก็คือคนซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาเลยในชีวิตเช่นเดียวกันหมายถึงบุคคลากร หมายถึงหมอ หมายถึงคนซึ่งทำงานอยู่ในโรงพยาบาลศิริราช หมายถึงประชาชนบางกลุ่มที่เอารถมารับนักศึกษาที่เบียดปอนอยู่ฝั่งศิริราชกลับบ้านอย่างปลอดภัย เหล่านี้คือบุคคลซึ่งมีใจคออาจหาญนัก

ในบทความเช่นนั้น วันนี้เราก็เป็นโอกาสที่ได้เชิญ ผมขอใช้คำว่า บุคคลที่มีใจคออาจหาญนักขึ้นมา ๓ ท่าน และท่านที่ ๔ ท่านข้าวอยู่เดี่ยวขึ้นมาด้วย มาเล่าให้เราฟังว่าในวันนั้นเหตุการณ์เกิดขึ้นได้อย่างไร แล้ว

เราคิดกันอย่างไร ถึงได้ทำกันอย่างนั้นขึ้นมาคนแรกผมขอแนะนำ คือ พี่ไตรเทพ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ อยู่ชมรมอนุรักษ์ ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นประธานชมรมอนุรักษ์และเป็นสมาชิกสภานักศึกษาปีที่ ๓ เป็นรองเลขาธิการพรรคพลังธรรม ซึ่งพวกเราส่วนใหญ่ก็อยู่พรรคพลังธรรมนะครับ ต่อไปก็ขอแนะนำพี่ภูมิสัน ปี พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นผู้ก่อตั้งพรรคพลังธรรม ปี พ.ศ ๒๕๑๖ เป็นประธานสภานักศึกษา ส่วนสุดท้ายครับรุ่นพี่ผมเองพี่เพียรเลิศ เป็นคนซึ่งหลอกหลวงผมให้ไปอยู่เศรษฐกิจ ผมเข้าปี ๑ พี่ก็หลอกหลวงผมให้ไปร่วมกิจกรรม นี่เป็นจำเลยคนหนึ่งของผมเป็นผู้ที่หลอกหลวงผมมาอยู่ฝ่ายนี้ครับ พี่เพียรเลิศก็เป็นผู้แทนคณะเศรษฐศาสตร์ และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคพลังธรรมเช่นเดียวกัน

พี่พีรพลมาแล้ว พี่ผมไม่แนะนำได้ไหม ยกมือสิว่ามีใครนอกจากลูกชายผมแล้วในท้องนี้มีใครไม่รู้จักพี่พีรพลบ้าง ขอเชิญพี่ภูมิสันครับ ขอเชิญครับ

ภูมิสัน ไรจน์เลิศจรรยา : จริงๆ ผมเองก็ไม่รู้จะเริ่มตันจากตรงไหนเอาเป็นว่า เมื่อเข้ามาในธรรมศาสตร์ ผมเข้ามาในยุคของอาจารย์ป๋วยเป็นคนบดี อาจารย์ป๋วยได้เปลี่ยนแปลงกิจกรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะที่คณะเปลี่ยนเป็นลักษณะของคณะกรรมการนักศึกษาและมีสภานักศึกษา จุดตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญอันหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การมีสภานักศึกษาและมีการกรรมการนักศึกษาในคณะเศรษฐศาสตร์ ดูเหมือนจะมีประมาณปี พ.ศ.๒๕๑๒ จากจุดนี้ในคณะเศรษฐศาสตร์ก็มีกิจกรรมหลายอย่าง สภานักศึกษาจะมีตัวแทนเป็นกรรมการงบประมาณของคณะกรรมการวิชาการในยุคนี้แหละครับ

แล้วมีชมรมฝึกพูดและกลุ่มเศรษฐกิจ ตรงนี้มีส่วนสำคัญทำให้ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปลี่ยนจากระบบ สมธ. มาเป็น อมธ. ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ก็เกิดการก่อตั้งพรรค การก่อตั้งพรรคก็มาจากกลุ่มต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เดียวคุณพีรพล คงจะเสริมได้ ก็มียุทธศาสตร์จากคณะนิติศาสตร์ กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มผู้หญิง ชมรมต่างๆ สภาหน้าโดม และอีกหลายต่อหลายส่วนงาน ก็มาตั้งพรรคพลังธรรมขึ้น การตั้งพรรคพลังธรรมก็มีอีก ๒ - ๓ พรรค พรรคหนึ่งคือพรรคพิทักษ์ธรรม อีกพรรคหนึ่งคือพรรคยูงทอง และก็มีให้เลือกตั้ง

ผมไม่ได้สังกัดชมรมอะไรเลย ไม่ได้เป็นสมาชิกของเศรษฐกิจและชมรมต่างๆ เป็นเพียงนักศึกษาภาคค่ำคนหนึ่งซึ่งมีความรู้สึกชื่นชมอาจารย์ป่วย และรักความเป็นธรรมไม่ได้มีหัวคิดทางการเมืองหรือทฤษฎีการเมืองอะไร ได้แต่ไปฟังเวลาสภาหน้าโดมเขาคุยกันเราก็สนใจมากก็นั่งฟังก็รู้สึกประทับใจและยิ่งไปกว่า ว่าพวกนี้เก่งมาก รู้เรื่องมากเขาเอานั่งสมาธิมาอ่านเราก็ตามไปดู มันเป็นภาษาอังกฤษอยู่ในห้องสมุดปรากฏว่าหนังสือสังคมนิยมทั้งหมดมีแต่สมาชิกสภาหน้าโดมเป็นคนยืมทั้งนั้น ไม่มีคนอื่นยืมเลยและผมก็ไปกับเขา มาอยู่ครั้งหนึ่ง อ่าน ๖ เดือนแล้วยังไม่ผ่าน ๗ - ๘ หน้าก็เลิก เอาไปคืนสู่มันไม่ไหว ฟังมันดีกว่าและก็เมื่อเขาชวนกันมาตั้งพรรคพลังธรรมก็มาเพราะคิดว่าเป็นเรื่องดี เมื่อการเลือกตั้งเนื่องจากพรรคพลังธรรมพร้อมมากมีสมาชิกจากทุกชั้นปี จากทุกคณะ ทุกชมรม เพราะฉะนั้นพรรคพลังธรรมก็ชนะถล่มทลายทั้งคณะกรรมการบริหารก็ได้คุณพีรพล เป็นนายกองค์การ สมาชิกสภาจากการเลือกตั้งครั้งแรกจะเลือก ปี ๒ ปี ๓ ปี ๔ จำนวน ๔๕ ที่นั่ง ดูเหมือนพลังธรรมจะ

ขณะไป ๔๒ ที่นั่ง ในจำนวน ๔๕ ที่นั่ง

ดังนั้นเมื่อเกิด ๑๔ ตุลา ซึ่งจริงๆ ในขณะนั้นก็คือว่าเมื่ออาจารย์ทวี หมื่นนิกร กับคุณธีรยุทธ บุญมี ถูกจับ รวมทั้งนักศึกษาศรรมศาสตร์หลายคน เราก็เกิดการเคลื่อนไหว ซึ่งคุณพีรพล ในฐานะเป็นตัวแทนของ ธรรมศาสตร์ในศูนย์กลางนิสิต ก็พยายามไปชวนศูนย์กลางนิสิตเคลื่อนไหว จำได้ว่าวันนั้นไปคุยกันแล้ว ศูนย์กลางนิสิตยังไม่พร้อมพวกเราทอนบาย ต้องมาคุยกันต่อที่ตึก อมธ. การคุยวันนั้นก็ยุติลงที่ว่าถ้าเราปล่อยให้มีการ สอบ เราคงจะถูกสลายไม่มีโอกาสที่จะเคลื่อนไหวได้อีกและพรรคพวกก็ คงจะต้องติดคุกยาว เพราะขณะนั้นมันมีมาตรา ๑๗ มันสามารถขังยาวได้ ก็เลยคิดว่าเราจะต้องชุมนุมไม่มีการสอบเกิดขึ้น ผมก็จำไม่ค่อยได้แต่รู้ว่า มันตกลงกันได้ก็คำพอดี ก็ได้แบ่งงานกันไปทำการแบ่งงานก็คร่าวๆ ก็ มอบหมายให้เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และก็มีคุณสมาน เลือดดวงศัสด คุณ ปรีชา ผ่องเจริญกุล พวกนี้จะเป็นพวกขึ้นเวทีเพราะฉะนั้นก็ให้ไปนอนเสีย แล้วก็ให้คุณประจวบ พยัคฆพันธ์ ดูเหมือนจะรับหน้าที่ไปจัดการหาทางไม่ให้สอบ และก็มีพวกหนึ่งไปตั้งเวทีทางพวกสภาก็รับมาที่จะเตรียมการในการเรียกร้องผู้คนที่มาร่วม ตื่นเช้ามาก็ปิดประตูได้เรียบร้อยทุกอย่างคืนนั้น

ผู้ดำเนินรายการ : ใครเป็นตัวตั้งตัวตีครับในวันนั้น

ภูมิสัน : ผมเองไม่ได้เริ่มต้นเป็นคนแรก แต่ว่าก็ชุมนุมไปสักพักหนึ่ง แล้วก็มีคนมาตาม คุณจรัล ดิษฐาอภิชัย ก็น่าจะรู้ดี เพราะอยู่ในเหตุการณ์ มีการล้อมวงกันประมาณ ๗๐ คน เต็มห้อง อมธ. และก็คุยกันเยอะ คุณจรัลก็เป็นประเภทยูเชียร์เป็นสำคัญ พวกเราก็ประเภทเอาอย่างไรเอากัน สุดท้ายก็มีการชุมนุม ผมคิดว่าร้อยละ ๙๙ เปอร์เซนต์ ของพวกเราไม่ได้

คิดว่าเรื่องราวมันจะใหญ่โต ก็คือคิดว่ามันสอบไม่ได้ถ้าสอบก็คือแพ้ก็คือจะต้องไม่ให้สอบก็ช่วยกัน สมาชิกสภามีบทบาทก็ตรงที่ว่าในวันนั้นสมาชิกสภาที่ดี พวกกรรมการชมรมต่างๆ ก็ดี สมาชิกพลังธรรมก็ดี ก็แยกย้ายกันไปชี้แจงกับนักศึกษาทั้งชี้แจงบ้าง ทั้งชักจูงบ้าง รวมทั้งคู่ด้วยคือทำทุกทางไม่ให้เข้าสอบ ก็มีคนดี มีประเภทที่มชาติเข้าสอบเหมือนกัน ก็มีการยื่นแยกจุดตัวลงมาแล้วก็ดูเหมือนจะเป็นทางคุณพีรพล ก็ไปพูดคุยกับครูบาอาจารย์

ในที่สุดผมกับคุณพีไปพบอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ สุดท้ายมหาวิทยาลัยก็ประกาศงดสอบ จริงๆ อาจารย์หลายคนก็เชียร์เราอยู่ก็พร้อมที่จะงดสอบ ผมหยุดตรงนี้ไว้ก่อนแล้วกันนะว่ามันเริ่มต้นมาอย่างนี้แล้วทุกคนช่วยเติม ผมไม่ได้รับรู้เหตุการณ์ทั้งหมดหรอก อย่างถามว่าใครคิดข้อความ คุณประจวบน่าจะตอบได้ดีกว่า บังเอิญไม่ได้มา แล้วใครไปอัครกฤษฎีแจรวมทั้งไปทำอย่างไรต่อ อันนี้วีรกรรมพวกนี้ไม่มีโอกาสได้สร้างถ้าโอกาสข้างหน้ามีอาจจะพยายามคิดค้นนะครับ ขอบคุณครับ

ผู้ดำเนินรายการ : ในฐานะที่พี่เพียรเลิศ ก็เป็นรองประธานสภาตอนนั้นพอดีใช่ไหมครับ ให้พี่เพียรเลิศตอบหน่อยแล้วกัน ว่าใครเป็นเขียนโปสเตอร์

เพียรเลิศ พงษ์ภิรมย์สานต์ : ผมจะขอเริ่มต้นอธิบายครับว่า เมื่อเราเริ่มงานกันใหม่ๆ ขบวนการนักศึกษานี้เราทำงานกันน้อยมากเลยนะ ตอนปี พ.ศ.๒๕๑๔ คนทำกิจกรรมทำกันขนาดนี้คือจะจัดอะไรขึ้นมา ต้องทำหมดทุกอย่างให้ครบวงจร ตั้งแต่คิดว่าจะจัดอะไรจะเชิญใครก็ต้องไปเชิญเอง ทำหนังสือเอง วึ่งขอสถานที่หอใหญ่ ต่างต่างนานา

อย่างเช่น ปี พ.ศ.๒๕๑๔ จอมพลถนอม กิตติขจร ยึดอำนาจ พิชัยทพพงษ์
ภุริสัสมบรรณ เขียนแถลงการณ์ ไม่มีใครกล้าแจก วงการมันจำกัดมากจะ
มายด์ใส่มือผม ผมวิ่ง ๒ รอบ รีบแจกให้มันหมด ๆ ไป ของร้อนอยู่ในมือ
ทำงานกันอยู่ไม่กี่คนจริง ๆ นะครับ

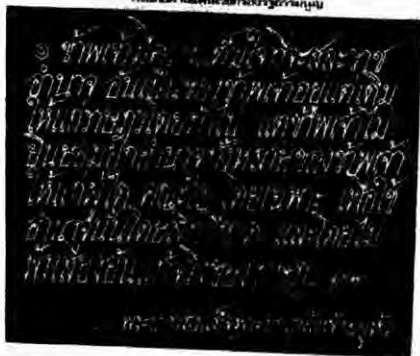
พวกเราส่วนใหญ่คงไม่รู้ว่ ตอนนั้นยังไม่ทันเหตุการณ์กัน พอเราตั้ง
พรรคพลังธรรมได้มาทำงาน ๑๔ ตุลา เกิดคนทำงานมากมายครั้งแรก
เพราะอะไร เพราะไปจัดสัมมนาที่พากันไปที่วัดจิตภาวัน กลับมาจากคน
ทำงานไม่กี่คน ได้คนทำงานเป็นร้อย นี่เป็นครั้งแรกที่สามารถที่จะหาคน
ทำงานได้เยอะ ๆ เป็นครั้งแรกที่มีฐานคนที่จะทำงานตอนปี พ.ศ.๒๕๑๖ เป็น
ครั้งแรกที่มีคนทำงานเป็นร้อย

แล้วพอมาถึงช่วงวันที่ ๘ ตุลา ตอนนั้นทางศูนย์นิสิต และ
มหาวิทยาลัยอื่นไม่มีใครพร้อม
ไม่มีใครเอาด้วยเลย และก็ยก

ปฏิญษารัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการฯ ขอเชิญ ปชช. ร่วม ชม การอภิปราย ๘-๑๐
ชื่อหอประชุมคือ ส.วิ.ร.ท.
จะจัดฟรีไม่เสียค่าลงทะเบียน เช่น ๘-๑๐
การอภิปราย: ประพันธ์ศักดิ์ ภอแก้ว
คนมีอำนาจและเสียงวิญญูธรรม

ขบวนกลับไป เหลืออยู่แต่คน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั่ง
คุยกัน วันนั้นก็โชคดีพวก อมธ.
กรรมการนักศึกษาที่อยู่ครบก็
นั่งคุยเต็ม มติของพวกเขาที่
อมธ.ตอนนั้นกับกรรมการสภา
นักศึกษาซึ่งมีอยู่ ๕ - ๖ คน ไม่มี
ใครคัดค้านเลยที่ว่าฟุ้งนี้จะ
หยุดสอบมติเป็นเอกฉันท์

คุณสมบัติ อ่างธัญวงศ์ บอกว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะหยุดก็หยุดไป เกษตรไม่หยุดมันเป็นอย่างนี้ ตอนนั้นก็ยังมีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรที่มีความพร้อมที่จะทำงาน คือเราก็กินงานเชื่อใหม่ว่าภายในคืนเดียวจากไม่มีอะไรเลย รุ่งขึ้นตอนเช้าไปสเตอร์ติดทั่วกรุงเทพเลยนะครับ ใช้เวลาคืนเดียวซึ่งก็คงเป็นประวัติศาสตร์เหมือนกันเพราะมันไม่เคยมี

วันที่ ๙ ตูลา ไปสเตอร์เต็มไปหมด แล้วเราก็นัดประชุมกัน ๙ นาฬิกา เป็นครั้งแรกที่ประชุมสภาแล้วครบ ๖๐ คน เพราะปกติผมก็จะทำหน้าที่ประธานสภาเพราะว่าประธานไม่เคยอยู่เลย ไม่เคยครบเป็นครั้งแรกที่ครบแล้วลงมติเป็นเอกฉันท์หยุดสอบเพราะว่าส่วนหนึ่งก็เป็นความต้องการอยู่แล้ว เพราะว่ามีคนที่ไม่พร้อมสอบเยอะเลย อันนี้เรื่องจริงมีพวกที่ไม่พร้อมสอบเวลาประชุมสภา ๖๐ คนก็จะมีคนร่วม ตอนนั้นก็เป็นหลายร้อยเป็นพันแล้ว เขียรให้หยุดสอบ นี่เป็นภาพที่เกิดขึ้นจริงๆ แล้วคุณประจวบเอาปูนไปอุดไว้ก็มีอาจารย์อรุณ รัชตะนาวิน พยายามจะดึงบุญแจออก อาจารย์อรุณพิตมากเลยอยากจะทำให้สอบให้ได้ เริ่มชุมนุมวันแรกคนก็มากันพอสมควร

พอวันที่ ๑๐ ตอนเช้า เหลืออยู่ ๑๐ กว่าคน ที่หน้าที่ชุมนุมมันไม่น่าเชื่อเลยว่า ถ้าหากว่าตำรวจจะมายุติการประชุมตอนนั้น มันก็คงจะจบตั้งแต่วันที่ ๑๐ แล้วแต่ว่าพอสาย ๆ นิสิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรมาก่อนเพื่อน มาเร็วที่สุด คนก็เต็มพื้นที่ทั้งด้านลานโพธิ์ ทั้งด้านสนามกีฬา สนามฟุตบอล นี่เป็นภาพซึ่งเป็นเรื่องขบวนการทางสังคมคนอัดอัดมาก เพราะฉะนั้นทุกคนก็พร้อมที่จะมา

ผมเล่ากระโดดไปนิดหนึ่งว่า ถึงที่เราตั้งตู้ใส่เงินหลังจากวันนั้น วันที่

๑๗ - ๑๘ ตุลา ถึงใหญ่ ๆ อย่างนี้ เชื่อกันว่าพักเดียวเงินมันเต็มขึ้นมาเลย เหมือนกับเสกเลยเงินมันไหลมาเทมาข้าวของดูแล้วไม่รู้ว่าเกิดขึ้นได้ อย่างไรเหลือเชื่อ

ผู้ดำเนินรายการ : ก็พูดในแง่ของสภาแล้วบางทีคงต้องฟังเสียงนายก อบธ. ด้วยว่าตอนนั้นเป็นอย่างไรบ้าง

พีรพล ตริยะเกษม : สวัสดิ์ครับเพื่อน ๆ คืออย่างนี้ครับผมว่า ธรรมศาสตร์เข้าไปร่วมเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคมได้อย่างไรบ้าง ความจริง ช่วงที่ผมเข้าไป พูดได้ว่าศูนย์เขามีการประชุมไปเยอะแล้วคือสมัยก่อนเขามีการประชุมศูนย์บ่อยมาก อยากจะให้ท้าวความนิดหนึ่งว่า ไม่ใช่ศูนย์เขาไม่ทำคือเขาเองมีการประชุมเพื่อจะเดินขบวนหลายครั้ง เตรียมเดินขบวน อย่างเดียวเลย ความจริงก่อน ๒๒ - ๒๓ มิถุนายน นะครับ ศูนย์นี้มีการประชุมเพื่อจะเตรียมเดินขบวนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ว่าเราจะเดินจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะเดินไปอ้อมทางไหน คืออ้อม ซึ่งความจริงเราก็ไม่ได้เตรียมว่าจะทำไปทำไม แต่มันก็มีข่าวว่าถนนเตรียมปิดล้อมบ้าง แต่นั่นก็เป็นเรื่องของ การเตรียมการ

ที่นี้มาเรื่อง ๑๔ ตุลา พอวันที่ ๕ ตุลาเขามีแถลงข่าว วันที่ ๖ ถูกจับ ตอนนั้นผมก็อยู่ในมหาวิทยาลัย พอถูกจับปั๊บก็ได้รับข่าวนะครับว่า มีนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒ คน และมีอาจารย์อีก ๑ คนถูกจับ ตอนนั้นก็คิดว่าจะทำอย่างไร ที่จริงช่วงนั้นพวกเราส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เรียนหนังสือ ก็คือบางคนก็ไปเที่ยวบางลำภูบ้างอะไรอย่างนี้ ก็รวมกันไม่ติดวันที่ ๖ แต่รู้ และก็มีการประชุมศูนย์อยู่ ประชุมว่าจะทำอย่างไรดี

พอวันที่ ๗ ซึ่งเป็นวันอาทิตย์ ก็มีการประชุมอีกว่าเราจะทำอย่างไร

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และก็มีการแถลงการณ์ของศูนย์ว่าเราจะต่อสู้ แต่ไม่รู้จะต่อสู้อย่างไร ซึ่งช่วงนั้นทางผมก็เสนอว่าจะให้มีการหยุดสอบ แต่ ยังไม่ได้ประชุมกับทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตอนนั้นนะครับ คือ เสนอว่าหยุดสอบว่าจะเอาอย่างไร ซึ่งจริง ๆ ทางศูนย์เองพูดตามตรงก็คือไม่มีมาตรการอะไร จะเอาอย่างไรก็ยังไม่รู้

พอประชุมเสร็จแถลงข่าว กรรมการศูนย์ก็ไปประชุมที่ศิลปากรอีก เราบอกว่าเราจะขอประชุมกรรมการของเราเอง คือกรรมการ อมธ. ซึ่งคืนวันที่ ๗ ก็มีการคุยกันอย่างไม่เป็นทางการว่า ใน อมธ.เองว่าจะทำอะไรเรื่องนี้ ซึ่งตอนนั้นเรายังไม่ตัดสินใจว่าจะทำอะไร ก็มีหลายฝ่ายเห็นว่า ควรที่จะหยุดเรียน ก็มีการเสนอหยุดเรียนนะครับ ซึ่งช่วงนั้นผมไม่มั่นใจกว่าหยุดเรียนแล้วจะเกิดอะไรขึ้น คือนักศึกษาจะยอมไหม เพราะว่าพวกเขาถูกจับวันเสาร์ ผ่านวันอาทิตย์ แล้ววันจันทร์จะหยุดทันที ผมเองค่อนข้างไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ ก็คิดว่าเราควรจะเตรียมการสักวันหนึ่ง เตรียมการก็คือว่า ต้องฟังเสียงนักศึกษา เพราะฉะนั้นคืนนั้นเราก็เลยติดโปสเตอร์เต็ม

มหาวิทยาลัย และกิตติปฏิภริยาที่ท่าพระจันทร์ ดูปฏิภริยาที่แถวหน้าหอใหญ่ว่าคนเข้ามาแล้วดูโปสเตอร์ สนใจไหม ปฏิภริยาเขาเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งแผนการก็คือว่า สิ่งแรกที่เราควรจะทำก็คือไปเยี่ยมผู้ต้องหา เพราะฉะนั้นคืนวันที่ ๗ ก็วางแผนว่าติดโปสเตอร์และก็ไปเยี่ยมตอนเที่ยง

ตอนเที่ยงเราจะมีกรรมการชุมนุมกันที่หน้าหอใหญ่ พอประชุมที่หน้าหอใหญ่บ๊อบก็จะไปเยี่ยม คือจะเดินขบวนไปเยี่ยม แต่ว่ามันใกล้ที่สถานีโรงเรียนตำรวจบางเขน ก็เลยไปรถ ๒ คัน ก็ขอรถของมหาวิทยาลัยไป ๒ คัน แต่เมื่อขอรถคันหนึ่งเสีย ก็เลยอีกคันหนึ่งไป ไปผมก็มีภูมิสัน มีผม มีประมาณ ๕๐ กว่าคนที่ไป ไปถึงโรงเรียนพลตำรวจ ก็ใกล้เย็นแล้วเขาจะไม่ให้เยี่ยม แต่เราก็เจรจาว่าจะขอเยี่ยม เขาไม่ให้เยี่ยม เราบอกอย่างไรก็ขอเยี่ยม ๕ คน มีผม มีภูมิสันและอีก ๓ คน ที่เข้าไปเยี่ยมและก็ได้คุยกับคุณฉัญญา ชุนชฎาธาร คือเขาให้คุยเฉพาะนักศึกษา คนอื่นเขาไม่ให้คุย

เราก็คิดว่าเราอยากจะฟังดูว่าเพื่อนเราเป็นอะไรหรือเปล่า เพราะว่าช่วงนั้นไม่มีใครรู้หรือว่าถูกจับอย่างนี้ โดนทรมานไหม อะไรไหม ยังมีความสุขดีหรือเปล่า ก็ไปเยี่ยม พอเยี่ยมเสร็จก็ไม่ได้คุยอะไรมากเพียงแต่บอกให้เขาเข้าใจว่า ธรรมชาติจะไม่ทิ้งพวกเขาหรอก ก็หมายถึงว่าถ้าเกิดมีการสอบ โดยที่ ๒ คนนี้เป็นเพื่อนเราที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำหน้าที่รักษาประชาธิปไตยและก็ไม่ได้สอบด้วย ความจริงพวกเราก็ไม่อยากจะสอบ นี่พูดตามตรงไม่อยากจะสอบกับไม่พร้อมมันคนละเรื่อง ก่อนกลับพวกผมเองก็ซื้อปืนโตไว้ให้หมายถึงว่าผูกปืนโตไว้ เพราะกลัวว่าเขาจะไม่มีอะไรกิน ก็ให้เงินกับทางตำรวจนะครับ และก็ซื้อปืนโตเขาก็บอกว่าซื้อได้ และก็กลับมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ทางภูมิสัน ทางสภา ทาง

องค์การนักศึกษาก็เรียกประชุมว่า จะเอากันอย่างไรดี ซึ่งทุกคน ผมรู้สึก
ว่าทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทั้งหมด ทั้งสภาทั้งรัฐบาลว่า มันมี
ทางหยุดสอบอย่างเดียว เพราะฉะนั้นก็มีมติหยุดสอบ

แต่ตอนนั้นก็ยังไม่ได้หยุดนะครับ ก็เพียงตั้งกรรมการขึ้นมาที่จะ
ควบคุมการหยุดสอบ โดยแต่งตั้งทางสภา ๒ คน มีภูมิสัน กับปฏิพันธ์ สัน
ติเมทินีล เป็นแกนนำ และก็มีสวัสดิ์ มิตรานนท์ คือโดยโครงสร้างมี ๔
คน ทางองค์การมี ๒ คน ทางสภา ๒ คน แต่ไม่ใช่หมายความว่าไม่มีคน
อื่นนะ ที่จริงแล้วมันมีคนอื่นอยู่ไม่ว่าภูมิสัน ไม่ว่าทางเพียรเลิศก็อยู่ทั้งหมด
แต่องค์การนำ ๔ คนอยู่ที่นั่น ก็แบ่งหน้าที่กันนะครับ คือทางคุณภูมิสัน จะ
รับผิดชอบเรื่องสถานที่ภายในเป็นหลักกับประจวบ คือเขาจะเรื่องการชุมนุม
เรื่องอะไรพวกนี้ส่วนใหญ่ ผมจะรับผิดชอบก็คือเขียนแถลงการณ์ขององค์การ
เสร็จแล้วตอนนั้นเราประเมินว่า เราอยากจะไปรายงานให้อธิการก็คือ
อาจารย์สัญญา ทราบ ตอนตี ๓ คือประมาณสัก ๒ - ๓ ทุ่ม เรากรู้แล้ว
ว่ากำลังนั่งคิดว่าจะทำอย่างไรถึงจะหยุดสอบ ก็มีการคิดว่าจะปิดห้องสอบ
คือปิดเราก็คิดว่าปิดอย่างเดียวคงจะไม่ได้ ก็เลยคิดว่าจะต้องอุด ก็มีคนัก
ศึกษาเศรษฐศาสตร์คนหนึ่งก็คือ คุณกนิษฐ์ ซึ่งเขาทำร้านอาหารอยู่ คือ
ช่วงนั้นเรามีรถอยู่คันเดียว คือมีรถไฟล์อยู่คันเดียว

ก็เลยให้เขาไปซื้อปูนปลาสเตอร์ไปเคาะประตูร้านที่บางลำภูเพื่อไป
เอาปูนปลาสเตอร์ ไปเอาพวกเครื่องมือต่าง ๆ ก็ไปซื้อมา ซื้อมาเสร็จแล้ว
ทางพวกประจวบกับพวกนี้ก็ไปดำเนินการ ความจริงเราก็คิดว่าถ้าปิดคราวนี้
นี่พูดตามตรง สาเหตุหนึ่งที่เราตัดสินใจค่อนข้างมากก็คือว่า ถ้าปิดไปแล้ว
รับรองว่าเป็นจำเลยแน่นอน คือถ้าพลาดคราวนี้ย่อว่าแต่ว่าจะได้เรียนต่อ

เลย อาจจะติดคุกก็ได้ จริงๆ ใจคิดถึงขนาดนั้นแล้ว แต่ว่าช่วงนั้นก็มีการ
ถอยอยู่ ทางถอยก็มีเตรียมทางถอยก็คือว่า เรามีการติดต่อกับสถานทูต
อังกฤษไว้อยู่ ถ้าเกิดมีปัญหาพลาดท่าก็คงจะต้องเข้าสถานทูตขอลี้ภัย

อะไรอย่างนั้นะครับ คือการงดสอบ ความจริงที่ตัดสินใจไม่ใช่ว่า
พวกเราตัดสินใจแล้วจะบรรลุผลหรอก ผมว่าสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มัน
เอื้ออำนวยให้ตัดสินใจ เพราะว่าในทางฝ่ายอาจารย์เองก็มีการเคลื่อนไหว
ค่อนข้างมาก เนื่องจากว่าอาจารย์ทวี ถูกจับด้วย และยิ่งอาจารย์ทวีอยู่
คณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งพูดได้ว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะอาจารย์ณรงค์ชัย
ไม่ว่าอาจารย์อะไรที่เขา Active อยู่แล้ว ช่วงนั้นก็ยังมีอาจารย์ณรงค์ชัย อัคร
เศรณี มีอาจารย์ปราโมทย์ นาครทรรพ มีอาจารย์วิญญู วิจิตรวาทการ
คืออาจารย์ทั้งหมด อาจารย์บุญสนอง บุญโยทยาน คือส่วนใหญ่แล้วเอา
ด้วยกันทั้งนั้น ฉะนั้นสิ่งที่ตัดสินใจไม่ใช่ว่าตัดสินใจลอย ๆ คือประชาคม
ธรรมศาสตร์มีความมั่นใจว่า ตัดสินใจคราวนี้ ความร่วมมือจะมีมาก

พอหลังจากเราตัดสินใจแล้วผมคิดว่า รัฐบาลรู้แต่ว่าเขาไม่รู้ว่าจะ
ทำอะไร คือเขาคิดว่าเราจะเดินขบวนทันที เพราะสมัยก่อนพอจะรวมบ๊อง
เดินขบวนทันที แต่เราคิดว่าจะไม่เดินขบวน เพราะว่า การเดินขบวนมัน
คงจะยังไม่มีคน กลัวจะไม่มีคนเดียวจะถูกล้อมจับเสียหมด ก็เลยไม่เดินขบวน
ก็ถือว่าชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงนั้นผมก็ติดต่อกับทาง
มหาวิทยาลัยมหิดล เพราะผมธรรมดาไม่ได้นอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นอนอยู่หอประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยมหิดล พอเสร็จบ๊องข้ามไป นอน
ที่โน่น เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยมหิดลค่อนข้างมาก จะ
เห็นได้ว่าพอเราชุมนุมบ๊อง วันรุ่งขึ้นมหาวิทยาลัยมหิดลก็มาเหมือนกัน

ทีนี้ตี ๓ เราก็ขับรถ ใช้รถคุณณิษฐ์ ขับรถไปพบอาจารย์สัญญา ตอนตี ๕ ซึ่งแจ้งให้ท่านทราบว่าจะขอหยุดสอบและก็จะขมขมประท้วง ซึ่งตอนไปท่านถึง ๆ อยู่ เพราะว่ากำลังใส่ผ้าเดียว กางเกงแพรอยู่ คือ ไปรายงานว่านักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะหยุดสอบประท้วงแน่นอน และก็ช่วงนั้นพออยู่ด้วยกันผมทานกาแฟที่บ้านท่าน ก็มีข่าวว่ามีการชักธงดำขึ้นมาซึ่งคนชักธงดำรู้ไหมใคร ไม่มีใครรู้ ชื่อสถาพร ลัมมณี คือคนที่ ชักธงดำ คือสถาพรกับพี่สำเร็จ คำพะอู

ก็พออาจารย์อดุลย์ วิเชียรเจริญ รายงานไปที่อธิการบดี ผมก็เลย โทรศัพท์เข้ามาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บอกว่า นั่นมันไม่ได้อยู่ในแผน

มันไม่มีอะไรอยู่ในแผน ความจริงแล้วก็ไม่ค่อย มีแผน อย่าไปคิดว่ามี แผนอะไรหรอก ใคร คิดอะไรได้ก็ทำ นี่เป็น เรื่องมันเป็นไปเอง ผม ว่าคนที่บอกว่ามีการ วางแผนมีการอะไร มัน โทกทั้งนั้น มันไม่มี แผน คือใครคิดอะไรทำ ทำแล้วดีไม่ดีก็ปรับปรุง ขึ้นมา หลังจากนั้นผม ก็กลับมาที่ธรรมศาสตร์

อีก ก็กลับมาพบอาจารย์อดุลย์นะครับ อาจารย์อดุลย์ตอนนั้นเป็นรองอธิการบดีฝ่ายกิจการวิชาการ แกไม่ได้ฝ่ายกิจการนักศึกษา กิจการนักศึกษาคืออาจารย์เกษม ศิริสัมพันธ์ ก็กลับมาพบอาจารย์อดุลย์ อาจารย์อดุลย์ก็บอกว่าทำไมทำอย่างนี้อะไรอย่างนี้ แกก็ไม่ค่อยจะชอบเท่าไร เพราะว่าคณะศิลปศาสตร์ค่อนข้างจะมีอารมณ์กับพวกเรานิดหน่อยว่าไปปิดห้องสอบ ไทน์บอกว่าจะให้มีเสรีภาพ ทำไมไปปิดห้องสอบอะไรอย่างนี้ เขาก็ขึ้นไม่ได้

หลังจากนั้นก็ไม่มีอะไร ก็คือปิดห้องสอบไปแล้ว เมื่อปิดห้องสอบวันที่ ๙ เข้า ก็เริ่มมีการชุมนุม ที่นี้ชุมนุมสัก ๑๐ นาฬิกา ทางคุณเบน ศิริบัณฑิต ก็คือเป็นผู้อำนวยการกองกลาง มาแจ้งกับผมว่าอาจารย์สัญญาอยากจะขอพบผมก็ไปพบท่านเอารถโฟล์คของมหาวิทยาลัยมารับผม เข้าไปที่วัดพระแก้ว แต่ไม่รู้่วาวิธีเข้าเข้าอย่างไร ก็ไปพบอาจารย์สัญญาที่วัดนะครับ ก็ไปเรียนให้ท่านทราบว่ ทางพวกเราจะยื่นหนังสือเพื่อที่จะขอทดสอบอย่างเป็นทางการ แต่จริง ๆ แล้ว มันแถลงการณ์ว่าให้งดสอบไปแล้ว คือหลังจากกลับมาจากวันที่ ๘ ผมกับภูมิสัน ขึ้นไปพบอธิการบดีครั้งหนึ่งแล้วว่า รายงานให้ทราบ ๒ เรื่อง เรื่องแรกก็คือนักศึกษา ๒ คนถูกจับและอาจารย์ ๑ คน จะทำอย่างไร เราก็เห็นว่าอาจารย์ ๑ คน กำลังจะเป็นผู้ควบคุมการสอบ เราคิดว่าจะทำอย่างไร ท่านจะอนุมัติแก้ไขอย่างไร หรือ ๒ คนนี้จะไม่ให้สอบถ้าเขาไม่ได้สอบด้วยเหตุนี้จะให้ทำอย่างไร ซึ่งก็ไปรายงานให้ท่าน ทราบว่า อยากจะให้ทางสภามหาวิทยาลัยได้พิจารณาเป็นกรณีพิเศษว่าไม่ใช่เป็นการขาดสอบอะไรอย่างนี้นะครับ ผมคิดว่าหลังจากนั้น การชุมนุมมันเป็นแรงดึงดูดโดยเฉพาะการหยุดสอบมันเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญ

เพราะมันเป็นมาตรการอันเดียวที่ทุกคนทั้งได้ประโยชน์และสมประโยชน์
ได้ประโยชน์ก็คือไม่อยากจะสอบอยู่แล้ว ก็เลยไม่อยากจะสอบด้วย และก็
มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็มีมาตรฐานที่จะเห็นว่า ถ้าใช้วิธีการนี้มันเป็นวิธี
การเดียวกันในการที่จะรวมคนได้ ผมว่าหลังจากคำประกาศงดสอบ ความ
จริงแล้วเป็นมาตรการที่ค่อนข้างแรงอยู่แล้ว และก็มีความหมายสำคัญ เพราะ
ถ้าเพียงขมขมผมว่าเขาคงจะไม่ว่าอะไรหรอก มันคงจะไปเรื่อย ๆ แต่พอ
มีมาตรการบีบซึ่งอันนี้อ่าไปคิดว่าตอนนี้จะทำได้อีกหรือเปล่านะ มาตรการ
ตรงนี้จะเป็มาตรการสำคัญที่ผมว่าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา มันมีการขยาย
ตัวได้เร็วมากนะครับ ก็จบไว้ตรงนี้แต่เพียงเท่านั้นครับ ขอขอบคุณมากครับ

ผู้ดำเนินรายการ : ขอขอบคุณครับ เราฟังสภา ๒ คน และก็ อมธ. ๑
คนแล้ว เราเหลือพีโดรเทพอีกคนหนึ่ง ตอนนั้นพีโดรเทพเป็นรองเลขา
พรรคพลังธรรมครับ ขอเชิญเลยครับ

โดรเทพ เมนะสูตร : ในแง่ของพรรคพลังธรรมจริง ๆ ผมเองก็ปี
พ.ศ. ๒๕๑๖ อยู่แต่ข้างสภา ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ไปอยู่ที่ข้าง อมธ. ก็คงไม่ใช่
สภาซักฟอก อมธ. ฝ่ายเดียว อย่างนี้ครับ จริง ๆ ส่วนใหญ่ที่พูดมากก็จะ
เป็นเรื่องของฝ่ายหนุนนะครับ ผมจริง ๆ มันเป็นฝ่ายบู๊ก็คือเป็นภาคปฏิบัติ
เป็นผู้ปฏิบัติในแง่ของการที่จะไปหาโซ่มาจัดการลือคห้องสอบทั้งหลายใน
ทีมของเรา คนหนึ่งที่ผมนอกจากที่จบแล้วก็จะมีความสมโภชน์ และก็ทีม
พรรคพวกเขาอีกหลายคน แล้วเราก็ไปหาโซ่กันมา วิธีการของเราก็คือว่า
เราจะคล่องจากตึกที่มีประตุน้อยก่อน โดยมองที่ว่าคณะที่มีประตุน้อย เรา
ก็จะเริ่มไล่คล้องพวกนี้ก่อนและก็ตามด้วยปูนปลาสเตอร์ ถัดมาอีกก็คือว่า
ยังกังวลอยู่ว่า ยังจะมีคนที่ยากสอบ เราก็จัดการตัดไฟไม่ให้ลิฟท์มัน

ใช้ได้ด้วย ก็คือการันตีร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าไม่มีใครขึ้นตึกได้ โดยที่เราเริ่มจากทางนิติและทางวารสารไล่ไปทางเศรษฐศาสตร์อะไรอย่างนี้เพราะว่ามีประเด็นย่อย ศิลปศาสตร์รู้สึกจะเป็นอันสุดท้าย อันนี้ก็เป็นที่มาทางการปฏิบัติการ

ในคืนวันที่ ๘ ก็คืออันนี้เป็นหลักการเสร็จแล้วก็คือ อมธ. เอง คืนนั้นก็มีการโรเนียวกันทั้งคืน คุณเพียรเลิศ ก็ออกไปติดโปสเตอร์ด้วย แล้วมันมีอีกประเด็นหนึ่งในคืนวันที่ ๘ ก็คือ มีข้อตกลงกันในกลุ่มพวกเราที่อยู่ที่นั่นว่า ใครที่มีสถานภาพเป็นสมาชิกสภานักศึกษา ตอนเช้าจะต้องมาแจกแถลงการณ์เพื่อให้นักศึกษารู้ว่าเราจะต้องสงบกัน อันนี้ก็เป็นที่มาประเด็นหนึ่งที่เราเตรียมการซึ่งส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นก็เป็นการคิดกันในตอนคืนนั้น หัวคำตรงข้างตึก อมธ. แทบทั้งนั้น ก็เป็นการคิดกันเฉพาะหน้า อีกคนหนึ่งซึ่งผมอยากจะกล่าวถึงด้วยก็คือพี่ยุทธพงษ์ ในเย็นวันนั้นก็อยู่ด้วย และก็ให้กำลังใจพวกเราในการจัดการเรื่องนี้

จริง ๆ แล้วผมคิดว่าเหตุการณ์นี้ สำหรับตัวผมเองมันมีประสบการณ์ตรงอยู่ ๒ เรื่องที่ทำให้ผมคิดว่าโอกาสสำเร็จของเรามีเยอะคือเรื่องแรกคือเรื่องของทุ่งใหญ่ ตอนนั้นถ้าเรานึกให้ดีจะมีการพิมพ์หนังสือออกมา ๕,๐๐๐ เล่ม ออกมาขาย ๕,๐๐๐ เล่มแรก เราขายได้อย่างรวดเร็วมาก ก็มีคุณสวัสดิ์ มิตรานนท์ เป็นตัวนำอยู่ตอนนั้นนะครับ และผมก็มีส่วนช่วยอยู่บ้างในทีมอนุรักษ์ธรรมชาติ ตรงจุดนั้นพอเราทำหนังสือไปแล้ว ผลสุดท้ายตอนหลังก็มีการพิมพ์เพิ่มอีก ๒๐๐,๐๐๐ เล่ม ในช่วงนั้นมันก็เป็นการสะท้อนว่า สังคมมีความรู้สึกไม่สบายใจนักกับอำนาจเผด็จการ ถัดมานะครับ อันนี้เป็นประสบการณ์ตรงของผมเหมือนกัน ก็คือว่า

หลังจากกรณีทุ่งใหญ่แล้ว ก็มีการเอาข้อความในหนังสือเล่มนั้นไปพิมพ์ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตรงจุดนั้นก็ม็อนักศึกษารามคำแหงถูกลบชื่อ ๙ คน ตรงจังหวัดนั้นเองก็มีการเดินขบวนครั้งแรกนะครับ ซึ่งทีมที่จัดให้เดินขบวนทางฝั่งธรรมศาสตร์ก็อย่างที่คุณเพียรเลิศว่า ก็คือพวกเราที่เห็นหน้าเห็นตากันอยู่นี้แหละ ในการเดินขบวนครั้งนั้น ผลตอบรับครั้งแรกยังไม่ค่อยดีนัก เพราะว่าเดิน ๆ ไป คิมนั้นผมไปนอนที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เข้าขึ้นมามีอย่างที่คุณเพียรเลิศว่าที่ธรรมศาสตร์เหลือ ๙ คน

ที่อนุสาวรีย์ชัยยังดีนะครับ ตอนเดือนมิถุนายนเหลือประมาณร้อยเศษ ผมก็ตื่นขึ้นมาหันไปดู ๔ ทิศ ก็เห็นแต่หัวปิงปองรอบเลนนี่ก็ใจสงสัยว่า คิมนั้นได้นอนซึ่งเตแน่นอน แต่ผมก็ดีใจนะครับ อีกคนหนึ่งที่ผมอยากจะกล่าวไว้ซึ่งเป็นนักสร้างมือบัตว์ฉกาจ ก็คือคุณธนศักดิ์ พี่ชก เดินกลับไปแบ็บเดียวก็ได้มือกลับมา ที่ตรงนั้นก็ถือว่าตอนเดือนมิถุนายนก็คือว่า

มือที่มาจากคนที่เดินนำหน้าเป็นนักศึกษาหญิงลุยเข้ามา นะครับ แล้วเป็นภาพที่ประทับใจมากเลย เพราะว่าผมดูในรายชื่อโดยรวมใจมีอยู่ท่านหนึ่งคือคุณจันทราวดี เคียงศิริ ภาพของแกขึ้นหนังสือพิมพ์ ตอนนั้นหนังสือพิมพ์ไทยไม่ลงภาพเลย มีบางกอกโพสต์ลงอยู่ฉบับเดียว เป็นภาพของนักศึกษาหญิงท่านนี้ลุยฝ่าตำรวจปราบจลาจลเข้ามา เป็นภาพที่ผมประทับใจมาก และเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญสำหรับผมเลยว่า พวกเราเมื่อเกิดวิกฤติแล้วจะไม่มีใครทิ้งใครแน่นอน แล้วผมก็ยื่นเห็นแต่ไกลหลุยเข้ามาช่วยผม ก็นึกดีใจว่าเราก็ครอดแล้ว อันนี้ก็เป็น ๒ เหตุการณ์แรกที่ทำให้ผมคิดว่าในเดือนตุลา นี้ เมื่อทุกคนเห็นว่าจะงตสอบ ผมก็ลุยเต็มที่ นะครับ ประสบการณ์ตรงนั้นมันบอกผมว่า ทุกครั้งเราประสบชัยชนะตามสมควร เพราะการตอบรับดี

ผู้ดำเนินรายการ : ขอบคุณครับ ความจริงแล้วมีคนพูดถึงนักศึกษาหญิงค่อนข้างน้อยนะครับ ไม่ทราบว่าจะอาจจะต้องเรียนเชิญพี่วิไลมาเล่าให้เราฟังนิดหน่อยเรื่องนั้นด้วย

พี่พรพล ดริยะเกษม : ความจริงแล้ว วันที่ ๑๔ นะครับ อันนี้ ขอพูดตามตรงผมกับภุมิสีนออกจากธรรมศาสตร์ ตอนนั้นเราก็ไม่รู้ว่าจะไปอย่างไร เพราะว่ายังไม่รู้ว่าชะตาเป็นอย่างไรนะ รู้ว่าแน่นอนว่าออกจากธรรมศาสตร์คราวนี้ไม่รู้จะได้เข้าหรือเปล่า เพราะว่าสถานการณ์อย่างนั้นไม่มีใครจะรับประกันเราได้ใช่ไหมครับ

แต่เผชิญพอ ๑ ทุ่มกว่าๆ ประกาศว่าอาจารย์สัญญามาเป็นนายกเราก็ออย่างน้อยก็รอดตายนะใช่ไหม ท่านก็ให้คนมาติดต่อผม คือธรรมดาเราจะมีการติดต่อกันอยู่แล้ว ก็เข้าไปในวัง ซึ่งผมเองกว่าจะเข้าได้ก็ต้อง

ตอนเช้า ตอนเช้าเข้าไปในวัง ท่านก็บอกว่าจะอยากให้ผมช่วยระงับ
สถานการณ์พวกนักศึกษา เพราะว่าท่านก็ไม่รู้จักใครเลย ช่วงนั้นเราก็ไม่รู้
เพราะติดต่อกันไม่ได้เลย เนื่องจากคืนนั้นพอหลังจากที่หน้าวัง คือผมมี
นักศึกษาคนหนึ่งซึ่งมาจากจันทบุรีก็เอารถเข้ามารับ และผมกลับไปในรถ
ไม่รู้ตัว เพราะมันเหนื่อยมาก ตอนที่ซัดกันอยู่ที่นั่น หลังจากนั้นก็มีคนมา
ตามผมก็พากลับเข้ามาธรรมศาสตร์ มาเจอคุณภูมิสั้น

คำถาม : อยากจะถามพี่พิรพลว่า ในขณะที่นั้นมีความขัดแย้ง
ระหว่างศูนย์นิสิตกับธรรมศาสตร์มากน้อยเพียงใดครับ

พิรพล : เรื่องการมองความขัดแย้ง ความจริงธรรมศาสตร์เราเองมี
การจัดตั้งการประชุมมาก่อน ตอนที่ชุมนุมก็มีแผนงานต่าง ๆ ตั้งแต่วันที่
๙ เราแบ่งงานแล้วว่าใครคุมอะไรบ้าง คุมเรื่องอาหาร คุมเรื่องการเงิน คุม
เรื่องหน่วยข่าว คุมเรื่องเวที คุมเรื่องเจรจากับการเมือง คือจริง ๆ ก็มีการ
แบ่งกันแล้ว ที่นั่นมันก็มีหน่วยหนึ่ง ก็คือหน่วยข่าว ซึ่งหน่วยข่าว ตอนนั้นก็
มีเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ แล้วก็มีฝ่ายข่าวอีกหลายคน ตรงนั้นเป็นส่วน
หนึ่งที่อยู่นิสภา ก็คืออยู่บนชั้น ๒ ของตึกโดม ตรงนั้นเผอิญมันเป็นงาน
ลับ ความจริงไม่ใช่งานลับอะไรมากมายหรอก คือปิดรักษาความลับให้คน
ของเรา เลยไปบอกว่าเป็นงานลับ เพื่อฟังวิทยุ ฟังข่าวสาร ฟังอะไรต่าง ๆ
ว่าจะมีการเคลื่อนไหวของฝ่ายรัฐบาลอย่างไรบ้าง และมีการส่งคนไปหาข่าว
คือความจริงเราก็โหดดี เพราะว่าคนที่มาร่วมกับเรา พ่อเขาเป็นรัฐมนตรี
ช่วยก็มีหลายคน คือมันก็เลยรู้ข่าวรัฐบาลเขาคิดอย่างไรด้วยเหมือนกัน ซึ่ง
ตรงข่าวผมเองเป็นคนรับผิดชอบอยู่ ที่นั่นมันก็มีหลังจากศูนย์วันที่ ๑๐ เขา
มาร่วมแล้ว เขาก็รู้สึกว่าเขาไม่ให้เข้าอยู่ในฝ่ายข่าวนี้ เพราะเนื่องจากศูนย์

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

เองก็มีการตั้งฝ่ายข่าวเขาเหมือนกัน แต่ว่ามันไม่ได้มาประสานกันตรงฝ่ายข่าวของ อมท. ตรงนี้ เขาก็เลยรู้สึกที่เราไปกีดกันเขา มีบางส่วนก็มีความรู้สึกอย่างนั้น

อีกความรู้สึกอีก ๆ ก็คือว่าระดับการเมืองของในศูนย์ทั้งหมดมันไม่เท่ากัน จริง ๆ เราก็ไม่ได้เห็นอกว่าเขาทรอกนะ แต่ว่าเขามีความรู้สึกว่า ธรรมชาติเป็นฝ่ายซ้าย เป็นฝ่ายหัวรุนแรงว่าอย่างนั้นเถอะ เพราะฉะนั้นความรู้สึกอีก ๆ ตรงนั้นก็มี พอชุมนุมไปปีบ เผอิญวันที่ ๑๓ เวลา ๕ โมงเย็น เราเข้าเผ่า เข้าเผ่าเสร็จปั๊บ ผมก็กลับมาที่ชุมนุม ก็แบ่งกันไปที่จะอันนั้นมา พอกลับมาที่ชุมนุม เราก็แจ้งให้ทางพีเสกเขารู้ว่าตอนนั้นะตกลงกันเรียบร้อยแล้วละ เพียงแต่ว่าสถานการณ์ตอนนั้นพูดตามตรงว่าการติดต่อมันติดต่อดียากมาก ก็คือว่าพอเคลื่อนมาที่พระรูปแล้ว ส่วนหาง ๆ มันยังอยู่ที่แถวอนุสาวรีย์ เพราะฉะนั้นมันก็ติดต่อยาก แล้วก็พวกศูนย์บางส่วนก็ไปรับพวก ๑๓ คนมา และไปประกาศเพื่อที่จะขอกลับ ในขณะที่คนกลับส่วนหนึ่ง แต่คนอีกส่วนหนึ่งก็ไม่กลับ เพราะว่าผมเชื่อว่าจริง ๆ แล้วการที่ประชาชนสะสมความไม่พอใจรัฐบาลทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเศรษฐกิจก็อาจจะมีคนผสมโรงด้วย เรื่องการเมืองก็ไม่ชอบ ทหารก็ไม่ชอบ ตำรวจก็ไม่ชอบ คือมันไม่ชอบไปหมด เพราะฉะนั้นคนที่กดดันที่จะให้ล้มรัฐบาลก็มี

ทั้งฝ่ายที่อยากล้มรัฐบาลและฝ่ายประชาชนเองที่คิดมีความสำคัญทางการเมืองค่อนข้างสูง เพราะฉะนั้นการสลายชุมนุมมันก็ลำบาก นี่พูดตามตรงนะครับ พออยู่ที่หน้าพระรูป ผมอยู่ที่นั่นตลอดก็รู้ ก็คุมอยู่ที่รถ ก็มีข่าวเนื่องจากว่าผมเป็นหัวหน้าข่าว เพราะฉะนั้นข่าวจะเข้ามาทางผม ทั้ง

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961152584

ข่าวทางฝ่ายคุณย์จะเข้ามาที่ผม ข่าวในฝ่ายของธรรมศาสตร์ มีทั้งมหิดล มีทั้งอะไรก็เข้ามา ผมเองก็ไม่รู้ เพราะว่าจริง ๆ ในคุณย์ผมไม่ค่อยสนิทกับเขา เนื่องจากเราเข้ามาประชุมกับเขาทีหลัง คือกรรมการคุณย์ส่วนใหญ่เขาจะสนิทกันก่อนแล้ว เพราะเขามา ๑ ปีแล้วไข่มไทม์ครับ เราเพิ่งมาทำงาน เพราะฉะนั้นเราก็ไม่ค่อยสนิทกับเขา

เมื่อไม่สนิทกับเขา ความไว้วางใจหรือยังไม่ได้เคลียร์กัน มันก็ไม่ค่อยมีความรู้สึกอันนี้มันก็เกิด เกิดขึ้นมาปั๊บพอหลังจากที่มาชุมนุมแล้ว การสลายตัวมันสลายไม่ได้ ซึ่งสลายไม่ได้ไม่ใช่ว่าพวกเราไม่ยอมสลายหรือหลุดตามตรงว่าอยากจะสลายจะตาย เพราะว่าเราก็ได้แล้ว ได้ตามที่เราเรียกร้องแล้ว แต่เนื่องจากสถานการณ์มันพาไป ช่วงนั้นกรรมการคุณย์บางส่วนมีการประชุมกันที่ใกล้ ๆ กรป. กลาง ประชุมกันแล้วก็มีความสงสัยแล้วก็คิดว่าพวกเราคงจะทรยศอะไร ว่าเราไม่ยอมเลิก ตอนนั้นมันเป็นอย่างไรไม่ยอมเลิก เขาประชุมกันแล้วก็เกิดมีการประชุมกันกับทางฝ่ายรัฐบาลด้วยนะครับอันนี้พูดตามตรง แล้วก็มีการโจมตีที่หน้าวังสวนจิตร ซึ่งเรื่องทั้งหมดมันก็เลยเกิดความขัดแย้งขึ้นมา แต่เล็ก ๆ ก็คือผลประโยชน์ทางความคิด ซึ่งความคิดสู้กันระหว่างเสรีนิยมกับความคิดทางด้านธรรมศาสตร์ คือเราเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชน ประชาธิปไตยแบบเสรี มันก็เลยรู้สึกว่ามันจะมีช่องว่างต่างกันในการทำงาน ผมว่าความขัดแย้งตรงนี้มันก็เกิดขึ้นแล้ว พอเกิดเรื่องขึ้นมา มันก็เลยรู้สึกอย่างนั้น

ความจริงแล้วพี่เสกพอพวกเราขึ้นเป็นนายกองค์การ ผมก็ไปติดต่อเพื่อให้สมัครเป็นเลขาธิการคุณย์ เพราะคิดว่าเราควรที่จะมีศูนย์อยู่ในตัวด้วย คือจริง ๆ ในขณะนั้นธรรมศาสตร์ค่อนข้างจะแข็ง คือพอพลังธรรมได้ปั๊บ

เรารู้แล้วว่าสภาพต่าง ๆ เรามีความพร้อมกว่าคนอื่นทางด้านนักศึกษา เราก็อยากจะให้พี่เสก ซึ่งมีความคิดทางการเมืองที่ค่อนข้างดี เพื่อจะไปสานต่องานของศูนย์ ก็เลยเสนอพี่เสกไป ก็ไปสู้กันในศูนย์ก็แพ้ ไม่ได้แพ้แบบขาดลอยนะ ก็แพ้ก็นิด ๆ หน่อย ๆ แต่ว่าหลังจากนั้นพี่เสกก็เข้าไปทำในกรรมการศูนย์ ในฐานะของตัวแทนของศูนย์ เพราะโครงสร้างตอนนั้นองค์การต่าง ๆ สามารถส่งตัวแทนเข้าไป คือกรรมการกลาง ก็คือนายกองค์การ กรรมการผู้แทนศูนย์ก็คือองค์การส่งเข้าไป เราก็ส่งพี่เสกเข้าไปในกรรมการศูนย์ เพื่อที่จะไปช่วยและพี่เสกก็รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านประชาสัมพันธ์ของศูนย์ เพราะฉะนั้นงานจริง ๆ ของพี่เสกตอนนั้นก็คือเกี่ยวข้องกับศูนย์เป็นด้านหลัก ทางองค์การไม่ค่อยได้เกี่ยวข้อง ทีนี้อย่างที่บอกระหว่างสภาพหน้าโดมคือคนมาจากสภาพหน้าโดมในสมัยนั้นก็รู้อยู่แล้ว ในความรู้สึกของคนที่มาจกสภาพหน้าโดม ก็คือมีความรู้สึกว่าเป็นคนหัวรุนแรง เป็นคนการเมืองจัดอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเวลาพูดอะไรไป คนก็รู้สึกว่ามันจะซ้าย ๆ เกินไปอะไรอย่างนี้ เขาก็มีความรู้สึกไม่ดี นี่คือเรื่องที่เกิดความขัดแย้งทางความคิ

พอจุดเดือดขาดก็คือวันที่ไม่ยอมเลิกมือบ ซึ่งเขาเองวิเคราะห์ว่าฝ่ายเราต้องการที่จะหักหลังและเอามวลชนไปทำงานอย่างอื่น นี่คือการวิเคราะห์จริง ๆ เขาเลยถึงเดินแต่้มที่จะต่อต้านพวกชุมนุมอยู่ ซึ่งก็รวมทั้งผมด้วย คือจริง ๆ ตอนนั้นผมคิดว่าผมได้คุยกับพี่เสกว่าเวลาจะสลายมือบคือทุกคนคิดว่าสลายมือบง่าย ๆ ไม่ใช่ วันนั้นถ้าเราดูตรงพระรูปถ้าออกไปทางเทเวศร์มันไปเจอทหาร ออกไปทางหลังทุกคนก็ไม่มีที่ไป คือเราดูแล้วถ้าจะขยายคนออกไปแล้วก็คิดว่าจะปลอดภัยที่สุดก็คือว่า พอเดิน

เข้าไปสวนจิตร ทางมันแคบหมด ทุกคนจะต้องแยกออกไปหมดเลย ก็คิดว่า การสลายตัวอย่างนั้นมันจะง่ายและปลอดภัยที่สุดที่จะเดินไปทางนั้น และ ออกไปทางโคสีเขียม ออกไปทางนี้มันจะง่าย คือถ้าไปดูตามชัยภูมิตรงนั้น

พอสัก ๔ ทุ่ม ๕ ทุ่ม ผมเองได้ข่าวแล้วว่าทหารมีการเคลื่อนไหว คึกคักที่จะเข้ามาโอบล้อมตรงนั้น เราก็คิดว่าถ้าเกิดอยู่อย่างนั้นตลอดไป รับรองว่าเราถูกล้อมปราบแน่นอน ก็มีความคิดว่าต้องใช้วิธีนี้ในการสลาย มือบแล้วก็ง่ายที่สุด นี่ผมไม่รู้ละ แต่ว่าในฐานะฝ่ายนำก็คิดว่านั่นคือการ สลายที่ดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดและคนจะได้กลับไปด้วย ก็มีความคิดแค่นี้ จริง ๆ ผมเองไม่ได้อยู่ตรงที่ตึกกันนะครับ แต่ว่าเท่าที่ฟังจากคนเขาไปมา พวกบุญส่งบ้าง อะไรบ้าง ที่เขาไปขอทางที่จะเปิด ซึ่งคิดว่าตรงนั้น เนื่องจาก รัฐบาลขณะนั้นเขากลัวมากก็คือว่า การไปบุกสวนรื่นฤดี คือสวนรื่นฤดี ขณะนั้นเป็นกองบัญชาการของฝ่ายรัฐบาล ในการเดินหรือสั่งการต่าง ๆ เพราะฉะนั้นทางนั้นมันจะไปทางสวนรื่นฤดีด้วย เขาก็เลยกลัวอันนั้นอันที่ ๑ อันที่ ๒ เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นมีความขัดแย้ง คือเนื่องจากระบบ เศรษฐกิจมันเข้าไปและตัวรัฐบาลเองก็แบ่งเป็น ๒ พวก อย่างพวก ประชาลก็มีแบ่ง มีโรงงาน มีอะไรส่วนหนึ่ง ทางพวกคุณประเสริฐ รุจิรวงศ์ ก็มีอีกส่วนหนึ่ง เพราะฉะนั้นในรัฐบาลเองก็ไม่ได้ลงรอยกัน

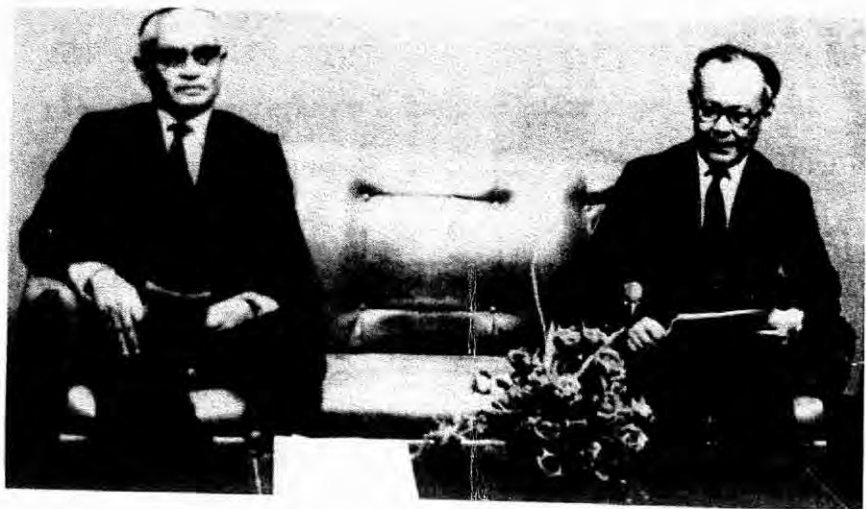
ซึ่งพอหลังจากที่อาจารย์สัญญาตั้งคณะรัฐบาลขึ้นมา ผมอยู่ในวัง ท่าน ก็ถามผมเอารายชื่อมาให้ผมดู แต่ว่าไม่ใช่ว่ามาแอบรู้อะไรนะ อย่าไปคิด อย่างนั้น ซึ่งผมก็ถามท่านว่าทำไมเอาคุณทวี จุลละทรัพย์ มาเป็น รัฐมนตรีกลาโหม เพราะว่าเราเองมีความเข้าใจว่าทวี จุลละทรัพย์ เป็น ฝ่ายของจอมพลถนอม จอมพลประภาส อาจารย์สัญญาบอกผมว่า คุณ

ทวีมาเป็น ก็เพราะว่าคุณกฤษณ์ เป็นคนเสนอมานะ ซึ่งเราเองเผชิญช่วงนั้น ผมก็ได้พบกับคุณกฤษณ์ในวังเหมือนกัน พอหลังจากอาจารย์สัญญาชั้น เป็นนายกฯ ผมค่อนข้างจะอยู่ในวังค่อนข้างนาน คุณกฤษณ์ก็เข้ามาพบในวัง เพื่อมารายงานสถานการณ์ และตอนนั้นก็นั่งคุยกันเรื่องว่าจะแก้ไขสถานการณ์วันที่ ๑๔ อย่างไรบ้าง ซึ่งท่าทีของคุณกฤษณ์ก็ค่อนข้างจะพูดง่าย ๆ ว่าเราตอนนั้นเขาก็ดูเราดีนะ จริง ๆ เราก็ไม่มีอะไร แต่ว่าเขาก็เกรงใจเรา พูดตามตรงเขาเกรงใจเรา แล้วเมื่อเหตุการณ์มันสงบ เราคงยังไม่รู้หรอกว่า สายไหน สายไหน แต่ว่าเมื่อเราชนะแล้ว เราก็ดีใจ ก็เมื่อคุณกฤษณ์เขาเป็นคนเสนอ ซึ่งอาจารย์สัญญาคงจะไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะว่าว่าคุณกฤษณ์ก็คุม ผบ.ทบ. คุมกองบัญชาการรักษาความมั่นคงภายใน

แต่ผมได้ถามแล้ว ท่านก็บอกว่าไม่ใช่ คุณกฤษณ์เป็นคนเสนอ แสดงว่าในหมู่ทหารเองเขาก็มีความขัดแย้งกันอยู่ ก็คงจะตอบได้แค่นี้ ไม่รู้จะตอบอย่างไรอีก

คำถาม : ในเรื่องความเกี่ยวข้องของ ๑๔ ตุลา กับ พคท.(พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) มีความสัมพันธ์กันมาน้อยเพียงใดครับ

เพียรเลิศ : ในเรื่องของ พคท. หรือเรื่องของพรรคตอนมีเหตุการณ์ ๑๔ ตุลานี้ ในทัศนะของผมสิ่งที่ผมสัมผัสในแง่ของความคิดต่าง ๆ ทางการเมือง ณ ขณะนั้น อันนี้ผมพูดจากใจของผมเลยนะครับ คือผมเองขอออกตัวว่าหลังจากเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลา ผมก็ไม่ได้เข้าไปร่วมเสวนากับพวกเราที่นั่น แต่ผมก็อยู่ในเมืองมาตลอดแต่ว่า ณ ขณะนั้นที่ผมสัมผัสนักศึกษาทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นที่ยุทธพงศ์ก็ดี ในขณะนั้นยังไม่มีการพูดคุยถึงในเรื่องลัทธิมากแต่อย่างใดทั้งสิ้น ยังไม่มีนะครับ ช่วงเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาไม่มี ไม่ว่า

จะทุกคนที่ผมรู้จักหรือสัมผัส ไม่มีใครพูดถึงความคิดลัทธิมาร์กซกันเลย
อันนี้ผมก็เป็นกลางจริง ๆ และความคิดลัทธิมาร์กซต่าง ๆ มันเกิดขึ้น
หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาแล้ว อันนี้เป็นที่ชัดเจน

คำถาม : มีข้อมูลว่า การเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษา ก็
เกมการเมือง เช่น การที่เสกสรรค์ เคลื่อนขบวนไปทางวังสวนจิตร

พิรพล : ผมอยากเสนอแง่คิดไว้ว่า เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม มี ๒ อัน
ก็คือว่า ๑. เป็นการวางแผนหรือว่าเป็นการไม่ได้วางแผน ซึ่งผมคิดว่าถ้า
พูดถึงพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีการวางแผน ผมคิดว่าอันนี้
ผิดแน่นอน รับรองว่าไม่มีการวางแผนแน่นอน แล้วดูจากเหตุการณ์ที่มัน
เกิดขึ้นแล้วมันจบลง บทบาทที่จะมาวางแผนทำ แทบไม่มีเลย อันที่ ๒ ก็
คือว่า การที่แนวทางทางการเมืองในขณะนั้นระหว่างของพรรคกับของการ
ต่อสู้ ๑๔ ตุลา ผมคิดว่าเป็นแนวทางคนละแนวทางเลย การที่พรรคใช้
แนวทางชนบทล้อมเมือง ในขณะที่ในเมืองผมไม่ทราบว่าเขาจะได้รับคำ

สั่งว่าให้หลบหรือเปล่านั้นมีนโยบายคุ้มครองยาวนานรอโอกาส เพราะฉะนั้นในทัศนะผม ผมคิดว่าถ้าเหตุการณ์ที่กำลังล่อแหลม สมาชิกพรรคจะไม่นั้น เพราะมันเป็นเรื่องยุทธวิธีและยุทธศาสตร์

ผมเองก็ได้ฟังบางคนจากพรรคเองว่า พอเกิดเหตุการณ์ขึ้นมาแล้วมีการหลบ เพราะกลัวว่าเสียความลับ จากหลาย ๆ สาเหตุ ผมเชื่อว่าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ไม่ได้เกิดจากเรื่องอุดมการณ์ของพรรค แต่เป็นเรื่องอุดมการณ์ของความรัก เป็นเรื่องอุดมการณ์ของความรักเพื่อน รักพี่น้องมากกว่า ไม่ใช่เรื่องอุดมการณ์เลย ผมเองหรือคุณภูมิสันผมเชื่อว่าเราที่ช่วยคุณธัญญาและปรีดี ไม่ได้คิดว่าเพราะว่าเขาเป็นสมาชิกพรรคหรือเป็นอะไร แต่ว่าเพราะว่าเรารู้สึกว่าเพื่อนเราถูกรังแก เพื่อนเราถูกข่มเหง เพื่อนเราไม่ได้รับความเป็นธรรม

ภูมิสัน : ผมก็ยืนยันที่คุณพิรพลพูดนะว่า มันเป็นเรื่องของการเรียกร้องความเป็นธรรมนะ และไม่ได้มีแผนอะไรมากมาย ถ้าจะมีแผนก็คือตรงฝ่ายรัฐบาลเองที่เขาจะเบียดกัน มันเป็นการลงตัวของการระดมความไม่พอใจทีละชั้น ๆ ขณะเดียวกันการจับนักศึกษาในวันนั้น ประเด็นที่เรียกร้องนั้นเป็นประเด็นซึ่งทุกคนคาดหวังว่าน่าจะเป็นทางออกของปัญหาได้คือเรื่องประชาธิปไตย ก็คล้าย ๆ พม่าทุกวันนี้แหละ คืออย่างไรก็ร่างไม่เสร็จเสียที เพราะฉะนั้นมาบวกกับการที่ในธรรมศาสตร์โดยอาจารย์ป่วยกับอาจารย์สัญญาที่ทำให้การบริหารกิจกรรมนักศึกษาเปลี่ยนจากรูปสโมสรมาเป็นรูปองค์การบริหารนักศึกษา รูปสโมสรก็คือ เลือกตั้งคณะละ ๒ คน ๗ คณะ ก็ ๑๔ คน ๑๔ คน ก็มาไหวตเป็นนายกฯ สมท. คนหนึ่งทุกมหาวิทยาลัยใช้แบบนี้ แล้วก็มีเงินก้อนหนึ่งก็ไปบริหารเรื่องการกีฬา

และการเชียร์ เงินก็จะอยู่ตรงนั้น และซื้อลูกฟุตบอล ซื้ออะไรกันไป และทำเสื้อเชียร์ และประดับประดาทองเชียร์ นั่นคือกิจกรรมนักศึกษาก่อนที่จะมีอมท. เมื่อมี อมท. มันเกิดพรรคการเมือง เกิดเวทีในการเรียนรู้ ประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัย อย่างที่คุณพีรพลได้พูดไป และอย่างที่ผมพูดว่า มันก็ทำให้เกิดมีแขนขาในการจะทำงานใหญ่ได้ สมาชิกพลังธรรมในขณะนั้นหลายร้อยคน แล้วมีคุณสมบัติพิเศษคืออยู่ทุกชั้นปี ทุกคณะ ทุกชุมชน ทุกชุมนุม ทุกชนิดมีหมด อาจจะยกเว้นเพาะกายอย่างที่ว่า เพราะฉะนั้นมันมีลักษณะติดดิน ความคิดต่าง ๆ เป็นความคิดระดับต่ำมาก ถ้าในสายตาของนักทฤษฎีการเมือง คือแคว่รักความเป็นธรรม ผมเป็นผลิตภัณฑ์คนหนึ่งที่รักความเป็นธรรมเท่านั้น ไม่ได้มีความคิดก้าวหน้าอะไรมากกว่านั้นเลยไม่เข้าใจลัทธิมาร์กอะไรทั้งสิ้นละ เหล่านี้เป็นเรื่องมหัศจรรย์สำหรับผมมาก

นี่ผมมามองย้อนหลัง ณ วันนั้นผมไม่รู้สิ วันนั้นผมมองกลับไปนะ ผมว่ากลุ่มสภาน้ำโดมก้าวหน้าที่สุด แล้วพวกนี้ที่ผมเคยไปนั่งฟังเขา แล้วมาดูจากตอนนี้ มองกลับนะ ไม่ใช่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เด็ดขาด พวกนี้เป็นนักคิดอิสระ ทุกเรื่องที่เขาตั้งคุยกันที่สภาน้ำโดม มันทะเลาะกัน มันไม่เคยเห็นฟ้องตอ้งกันหรอก มันร่วมงานกันครั้งเดียวนั้นแหละคือมาทำข่าวในเรื่อง ๑๔ ตุลา ที่เหลือมันทะเลาะกันหมด เราไปกับนั่งฟังเขา ทะเลาะกันบางครั้งจะต่อยกัน อันนั้นมันไม่ใช่สมาชิกพรรคแน่นอน อันนี้มองย้อนหลังนะครับ ส่วนกลุ่มผู้หญิงซึ่งมักจะถูกมองว่าเป็นสายจัดตั้ง ผมก็ว่าเขายัน ขยันมาก เพื่อนผมขยันมาก แล้วก็เป็นคนเรียบ ๆ ไม่ใช่เรียบร้อยเรียบ ๆ ไม่แต่งตัวเลิศหรูอะไรทั้งสิ้นนะครับ ผูกมิตรดีมาก เป็นเพื่อนที่น่าคบ

ถ้าหากว่าเขาเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ ก็เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่มีความสามารถในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เท่าไร อย่างน้อยก็ไม่สามารถทำให้ผมถูกระดิกขึ้นมาได้เลยนะครับ นอกจากนี้เห็นว่าเขาเป็นเพื่อนที่น่าเอ็นดูมาก เพราะมันขยันนะครับเพื่อนผมที่ผมประทับใจถึงทุกวันนี้ก็คือ ขยันขนาดที่เราประชุมเสร็จมีมติเรียบร้อยให้แกไปพิมพ์ แกไปพิมพ์อีกอย่างหนึ่งตามที่แกคิดมาหมด นั่นคือตัวอย่างที่ดีของผู้หญิง และที่เหลือผมก็อาจจะเห็นคุณจรัลอีกคนหนึ่ง ซึ่งชอบเชียร์เราก็คัดนี้แหละ และผมก็

ไม่คิดว่าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เกิดขึ้นโดยฝีมือของคนเหล่านี้ ที่นี้อย่างที่
คุณพิรพลพูดในทางทฤษฎีว่าการเคลื่อนไหวในเมืองนั้น ไม่ใช่ทฤษฎีของ
พรรคคอมมิวนิสต์

หลัง ๑๔ ตุลา ประมาณวันที่เท่าไรไม่ทราบ กระเจิงกันหมด ทาง
กองบัญชาการของฝ่ายรัฐบาลเชิญศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาไปร่วมมือเพื่อ
ที่จะเคลียร์เรื่องราวต่าง ๆ คือประชาชนไปล้อมโรงพักเยอะ ตำรวจต้อง
ถอดเครื่องแบบหนีหมด แล้วก็บ้านเมืองไม่มีใครดูแล ก็ขอความร่วมมือ
คุณรู้ไหมประชุมที่ไหน ประชุมที่ชั้นใต้ดินสวนรื่นที่คุณพิรพลพูด นั่นคือ
ศูนย์บัญชาการของเขาและวันนั้นนายพลคนเดียวที่อยู่รับหน้าเราคือพลเอก
สายหยุด เกิดผล ที่เหลือเป็นแค่นายพัน แล้วก็ประชุมวางแผนกันว่าเรา
จะไปช่วยกันดูแลให้เกิดความสงบอย่างไร เพราะฉะนั้นถ้าเป็นพรรค
คอมมิวนิสต์หรือ มีแนวทางแบบนี้ มันยึดไปได้หมดแล้วละ เพราะฉะนั้น
ไม่ใช่เด็ดขาด เหตุผลข้อที่ ๒ หลัง ๑๔ ตุลาเสร็จ หนังสือมาท่วมเมือง อัน
นี้ฉันจะบอกว่ามี น่าจะมีแต่ตอนหลังเสียมากกว่า แล้วการนำพาลัง
จากนั้นม็อบก็พลในการที่จะเปลี่ยนสังคมในแนวทางสังคมนิยม จึงปรากฏ
ตัวตรงนั้นมากกว่า ก่อน ๑๔ ตุลา ไม่มีหรอกครับ มีแต่เรื่องความเป็นธรรม

ผู้ดำเนินรายการ : เวลาที่ผ่านมาพอสมควร คงจะต้องขอจบรายการ
ก่อนอื่นก็อยากจะขอขอบคุณผู้อภิปรายทุกคนอีกครั้งหนึ่ง และเชื่อว่าไม่ว่า
เราจะดูรายการที่จัด ๆ มา ในวาระครบรอบ ๓๐ ปี คิดว่าไม่มีรายการ
ไหนที่เหมือนรายการนี้เลย ใครจะคิดว่าบุคคลเหล่านี้จะมาขึ้นเวทีพร้อม ๆ
กัน และเล่าเรื่องเบื้องหลังไม่น่าจะมีเวทีไหนที่เราจะได้รับฟังข้อมูลแบบนี้

สิบสี่ตุลา

ครบรอบปี สิบสี่ตุลา ประชาชนถ้วนหน้าก็รำให้
ดวงวิญญาณวีรชนอยู่ทนโต วันนี้ร้อยมาลัยมาบูชา
มโหรีจะโหมโรงเป็นละลอก มทกรรมในนอกจะแน่นหนา
และผู้คนทุกคนชาติจะยาดรา ไปรยมาลาจุดธูปคลั่งทุ่งพระเมรุ

ครบรอบปี...สิบสี่ตุลา ราชดำเนินเลือดทาปรากฏเด่น
วีรกรรมอาชีวะที่ทะเลนต์ ก็หนุนเนื่องเนื่องเห็นเป็นประจำ
รอยเลือดแลกลีดเลือดเดือดพล่าน อาจหาญโหมรุกบุกกระหน่ำ
สามัคคีมิตรสหายออกร้ายรำ มุ่งนำประชาธิปไตยหมายขุน

ไม่มีอำนาจใดในโลกหล้า ผู้ปกครองต่างมาแล้วสูญ
ไม่มีใครล้ำเลิศนำเทิดทูน ประชาชนสมบูรณันรันดร์ไป
เมื่อยืนหยัดต่อสู้ผู้กดขี่ ประชาชนย่อมมีชีวิตใหม่
เมื่อท้องฟ้าสีทองผ่องอำไพ ประชาชนย่อมเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

วิสา คัญทัพ

แต่งเมื่อครบรอบปี ๑๔ ตุลา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗

ผู้คนแห่งเดือนตุลาฯ*

ข้าพเจ้าห่างเหินจากงานเขียนหนังสือมาเป็นเวลาเกือบยี่สิบปีแล้ว ในสภาพของข้าพเจ้าเช่นนี้ การเขียนถึงเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่อย่าง ๑๔ ตุลาฯ คงไม่มีวิธีไหนง่ายและดีเท่าการเล่าเรื่องราวเล็ก ๆ บางเรื่องที่พบเห็นในครั้งนั้น เพราะประการแรกการเล่าเรื่องที่ยิ่งเล็กในเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่นั้น ไม่ต้องอาศัยทฤษฎีอะไรมาวิเคราะห์มากมาย อีกประการหนึ่งเรื่องที่ยิ่งเล็กคนพูดถึงก็น้อย จึงเป็นอันสงสัยแก่ผู้อ่านที่ได้รับรู้เรื่องราวที่ไม่ค่อยมีคนพูดถึงกัน

เรื่องเล็ก ๆ ที่ข้าพเจ้าจะเล่าทั้งหมดนี้ เป็นเรื่องของผู้คนแห่งเดือนตุลาฯ ในบางส่วนที่ข้าพเจ้าสัมผัสโดยตรงเท่านั้น เป็นผู้คนมุมเล็ก ๆ มุมหนึ่ง ในถนนสายใหญ่แห่งเดือนตุลาฯ แน่นอนพวกเขาเป็นคนเล็ก ๆ คนที่ไม่ค่อยมีใครรู้จักหรือบันทึกไว้ถ้าจะมีใครรู้จักพวกเขาน่าก็เป็นเพียงในวงแคบ ๆ ที่สัมพันธ์กันเท่านั้น สำหรับข้าพเจ้า คนเหล่านี้คือวีรชนที่แต่งแต้มสีสันและความสมบูรณ์ให้กับประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับวีรชนอีกหลายคนที่เรารู้จัก เพียงแต่พวกเขาเป็นวีรชนนิรนามที่เดินเข้ามาหาเราพร้อมกับเหตุการณ์ และจากเราไปเมื่อเหตุการณ์สิ้นสุดลง

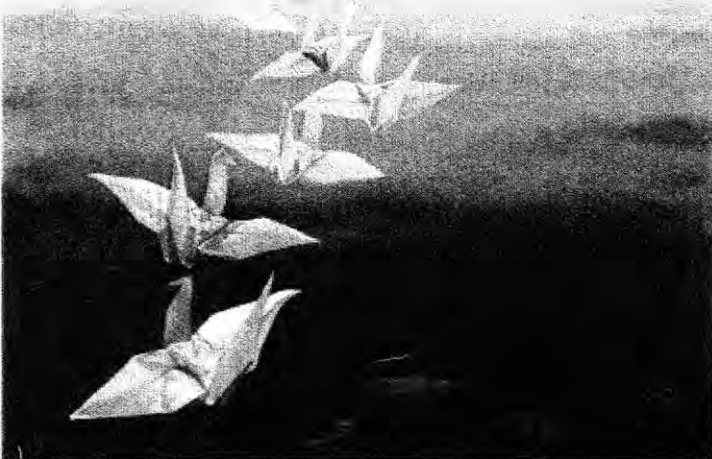
ผู้คนกลุ่มแรกที่ข้าพเจ้าอยากพูดถึงคือ หนุ่มสาวชาวธรรมศาสตร์ ในคืนวันจันทร์ที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ หนุ่มสาวกลุ่มนี้มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๒๒ ปี โดยประมาณ ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มอิสระเช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเศรษฐกรรม ชมรมนิติศึกษา สภาหน้าโดม และจากพรรคนักศึกษาคือ พรรค

* ดัดตอนและเรียบเรียงจากบทความชื่อเดียวกัน ใน ตุลาสิบสาม ฉบับที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๖ หน้า ๑๖-๒๕

พลังธรรมกับพรคยองทอง

คืนนั้นพวกเขาช่วยกันนำปูนปลาสเตอร์มาอุดรูกุญแจห้องสอบ เอา
โช้มาล่ามประตูลิฟต์แบบโบราณที่ตึกคณะศิลปศาสตร์ เพื่อไม่ให้มีการ
สอบในวันรุ่งขึ้น โดยหวังระดมนักศึกษามาชุมนุมประท้วงให้รัฐบาลปล่อย
ตัวผู้ต้องหาเรียกร้องรัฐธรรมนูญทั้งหมด โดยไม่มีเงื่อนไข ข้าพเจ้าไม่เคย
ลืมเหตุการณ์คืนนั้น ภาพของเด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ ในเครื่องแบบนักศึกษา
บ้าง ในชุดลำลองบ้าง พร้อมกับเพื่อนนักศึกษาชาย

จำนวนหนึ่งในมือถือถ้วยผสมปูนปลาสเตอร์ วิ่งจากประตูห้องนี้ไป
ประตูห้องโน้นอย่างคล่องแคล่ว เพื่อเอาปูนหยอดเข้าไปในรูกุญแจ ขณะที่
นักศึกษาชายอีกจำนวนหนึ่งนำโช้มาล่ามประตูลิฟต์ และเขียนป้ายผ้าด้วย
ตัวอักษรขนาดใหญ่ว่า งดสอบ เอาประชาชนคืนมา และเราเรียกร้องรัฐ
ธรรมนูญเป็นกบฏหรือ พวกเขากระทำการอย่างอาจหาญภายใต้การ

ตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวของที่ประชุมร่วมระหว่างองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับกลุ่มอิสระต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่จะให้จัดการชุมนุมขึ้น ที่ลานโพธิ์และเลื่อนการสอบประจำภาคออกไปอย่างไม่มีกำหนด

พวกเขาเป็นนักศึกษาในกลุ่มแรกสุดและกลุ่มเดียวในขณะนั้น ที่แสดงเจตนากรณีไม่ยอมเข้าสอบ โดยเอาอนาคตทางการศึกษาของตนเป็นเดิมพัน เพราะภายใต้รัฐบาลเผด็จการเวลานั้น หากพวกเขากระทำการไม่สำเร็จ โอกาสที่จะถูกไล่ออกจากสถาบันการศึกษา สูญเสียอนาคต และถูกจับกุมคุมขังด้วย ข้อหาสารพัดนั้น ย็นรออยู่ข้างหน้าแล้ว ในเวลานั้นในหมู่พวกเขาคงไม่มีใครรู้หรือรู้ว่าการตัดสินใจครั้งนั้น และกิจกรรมที่ช่วยกันทำในคำคตินั้นจะเป็นการจุดประกายก้าวแรกของการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย ต่อต้านเผด็จการที่มีประชนมหาชนเข้าร่วมมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ของชาติไทย

หลักจากเหตุการณ์คตินั้น ข้าพเจ้าได้พบหนุ่มสาวกลุ่มนี้อีกหลายครั้งก่อนที่การชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะพัฒนาไปเป็นการเดินขบวนออกสู่ท้องถนน และข้อเรียกร้องจะยกระดับจากเดิมไปสู่การขับไล่เผด็จการลงจากบัลลังก์ ในระหว่างนั้นพวกเขาส่วนหนึ่งทำงานในด้านสวัสดิการจัดหาและแจกจ่ายเสบียงอาหารแก่ผู้มาชุมนุม ส่วนหนึ่งประสานงานกับผู้นำการชุมนุม ส่วนหนึ่งผลิตใบปลิวแถลงการณ์ในนามกลุ่มวิชาชีพและองค์กรต่าง ๆ ออกมาปลุกขวัญและให้กำลังใจผู้ร่วมชุมนุม โดยตั้งชื่อกลุ่มเอาเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในหมู่ประชาชนวงการต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็เท่ากับเป็นการขยายฐานแนวร่วมต่อต้านเผด็จการ

ไปด้วยในตัว ใครสักทีคนจะรู้ว่าแถลงการณ์ฉบับแรกของกลุ่มยูวสงฆ์ที่ออกมาในตอนนั้นเขียนและผลิตโดยยุวฆราวาสกลุ่มนี้นั่นเอง เพราะเวลานั้นกลุ่มยูวสงฆ์ที่เป็นของสงฆ์จริง ๆ ยังไม่ได้จัดตั้งขึ้น เรื่องท่า ๆ ที่ข้าพเจ้าอยากเล่าให้ฟังคือ ขณะร่างแถลงการณ์ฉบับนี้ พวกเขาถกเถียงกันอยู่นานว่าจะใช้คำขึ้นต้นว่าอะไรดี เจริญพร หรือนมัสการ เพราะแต่ละคนล้วนเป็นประเภทโกลวัดด้วยกันทั้งนั้น

ทุกวันนี้เมื่อหวนระลึกถึงเหตุการณ์ในคืนวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ข้าพเจ้าก็อดนึกถึงคำพูดคำหนึ่งไม่ได้ เป็นคำพูดของเจ้านายพระองค์หนึ่งที่อุทยานออกมาในเช้าตรู่ของวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อเห็นพระยาพลพลพยุหเสนา นำกำลังทหารหนุ่มเอาโซ่คล้องประตูประชาธิปไตยต่อสู้อำนาจเผด็จการแล้ว เด็กตัวเล็ก ๆ ที่ไม่มีใครรู้จักชื่อเสียงเด็ก ๆ ที่วิ่งหยอดปูนปลาสเตอร์ใส่รูกุญแจห้องสอบและเอาโซ่มาล่ามประตูลิฟต์ตึกคณะศิลปศาสตร์คืนนั้น ใจคออาจหาญนัก!

ผู้คนกลุ่มต่อมาที่ข้าพเจ้าอยากพูดถึงคือ ผู้คนที่ข้าพเจ้าพบในวันอาทิตย์ที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ อันประกอบด้วยแม่ค้า ทหารเรือ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล สองสามีภรรยาผู้อารี และพิวีทย์ เจ้าของโรงพิมพ์

คืนวันเสาร์ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๑๖ หลังจากร่วมชุมนุมและเดินขบวนติดต่อกันมาถึง ๕ วัน ๕ คืน ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ในกลุ่มเดียวกันเริ่มอดิโรยประกอบกับเวลานั้นรัฐบาลยอมปล่อยตัวผู้ต้องหาเรียกร้องรัฐธรรมนูญออกมาแล้ว จึงตกลงกันว่าจะกลับไปอาบน้ำและหาเวลาจับที่บ้านแล้วนัดกันกลับมาใหม่ในสายของวันรุ่งขึ้น ค่อนคืนของวันนั้น

ข้าพเจ้าเข้านอนพร้อมกับวิทยุทรานซิสเตอร์เครื่องเล็กเปิดฟังข่าวหลับ ๆ ตื่น ๆ ไปด้วย กระทั่งรุ่งเช้าได้ยินเสียงจากวิทยุบอกว่ามีการปะทะกันขึ้นที่ข้างสวนจิตรฯ ข้าพเจ้าจึงรีบลุกขึ้น เตรียมอาบน้ำแต่งตัวใจคิดแต่ว่าจะต้องกลับเข้าไปที่ธรรมศาสตร์เพื่อพบพรรคพวกให้ได้ เพราะตอนนั้นอย่าว่าแต่โทรศัพท์มือถือเลย แม้แต่โทรศัพท์บ้านก็เชื่อว่าจะมีกันทุกคน การติดต่อกันดพบของพวกเราที่เป็นไปได้มากที่สุดคือ มาพบกันที่ธรรมศาสตร์ หลังจากเจรจาต่อรองกับบิดาอยู่เป็นนาน ในที่สุดก่อนเที่ยงวันนั้นข้าพเจ้าก็ได้กลับเข้ามาจนถึงธรรมศาสตร์โดยบิดาเป็นผู้ขับรถมาส่งให้ที่ท่าพระจันทร์ ท่ามกลางเสียงปืนของฝ่ายทหารที่เสียงประชาชนอยู่หน้ากรมสรรพากร ถนนราชดำเนิน ขณะนั้น ที่ธรรมศาสตร์มีการหามคนบาดเจ็บจากการถูกยิง ข้ามฟากไปศิริราชเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ตอนนั้นซุลมุนวุ่นวาย เสียงกระสุนดังมาจากหน้าหอประชุมใหญ่ เสียงหวีดร้องและวิ่งหนี เสียงตึกตักจากมือเท้าของผู้คนที่ช่วยกันหามคนบาดเจ็บไปลงเรือ บวกกับเสียงตะโกนซ้ำ ๆ ที่บริเวณสามแยกลานโพธิ์ว่ากลับไปก่อนพวกเรา วันนี้เราแพ้เขาแล้ว ที่ตั้งมาจากหญิงร่างใหญ่วัยกลางคนผู้หนึ่ง พร้อมกับชี้ทางให้คนหลบหนีออกไปจากธรรมศาสตร์ โดยที่ ตัวเธอเองยังคงไม่หนีไปไหน

ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องถอยเช่นวันนั้น เธอปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีสติและไม่เสียขวัญ ข้าพเจ้าไม่รู้จักชื่อเธอ ทราบแต่ว่าเธอเป็นแม่ค้าละแวกนั้น เธอหนุนช่วยการต่อสู้ของประชาชนด้วยการส่งเสบียงมาให้ที่ชุมนุมเป็นประจำ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลายคนในที่ชุมนุมต้องจำเธอได้ และหลายคนคงเห็นด้วยกับข้าพเจ้าว่าคนเดือนตุลาฯ ที่เข้าร่วมการต่อสู้และเสียสละไม่แพ้ใครคนหนึ่งก็คือบรรดาพ่อค้าแม่ค้าแถวท่าพระจันทร์ ท่าข้าง

และปากคลองตลาดที่คอยส่งเสบียงอาหารไม่ว่าจะเป็นผัก ผลไม้ หรือ ข้าวห่อฉับเป็นหลายสิบหลายร้อยแข่งมาให้ที่ชุมนุม

จากสามแยกลานโพธิ์ ข้าพเจ้าวิ่งผ่านหญิงคนนั้นไปที่ใต้ตุ๊กตึก เอ.ที. (ปัจจุบันรื้อออกแล้วและสร้างเป็นตึกหอสมุดกลางขึ้นมาแทน) เนื่องจากปกติพวกเรามักรวมกันอยู่ที่นั่นเพราะเป็นที่ทำการของกลุ่มอิสระหลายกลุ่มในเวลานั้น เมื่อไปถึงข้าพเจ้าไม่พบใครเลยนอกจากนักศึกษาหญิงรุ่นน้องคนหนึ่ง ยืนตัวสั้นอยู่คนเดียวในห้อง ซึ่งเป็นที่ทำการของกลุ่มผู้หญิง เราทั้งสองจึงพากันหลบออกมาจากที่นั่นวิ่งตามผู้คนไปลงเรือที่ใต้ตุ๊กตึกสโมสรเก่าตรงข้ามคณะรัฐศาสตร์ เนื่องจากตอนนั้นมีเสียงประกาศว่าทหารกำลังจะเข้ามาเคลียร์พื้นที่ในธรรมศาสตร์

ที่ทำเรือ ภาพที่ข้าพเจ้าไม่มีวันลืมคือ ทหารเรือนอกเครื่องแบบกลุ่มหนึ่งนำเรือเหล็กมารับผู้คนข้ามฟากไปฝั่งโรงพยาบาลศิริราช ทหารเรือที่ลอยลำอยู่กลางแม่น้ำก็ไม่ได้ยิงนักศึกษาประชาชนเหมือนทหารบก ข้าพเจ้ารู้สึกขอบคุณกองทัพเรือเป็นอย่างยิ่งที่ผ่านมาข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่ดีต่อกองทัพเรือมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์ ทหารเรือไม่เคยทำร้าย

ประชาชน ทหารเรือไม่เคยยิงนักศึกษา ในคราวก่อรัฐประหารที่เรียกว่า กบฏ
แมนฮัตตัน ทหารเรือก็ทำไปเพื่อล้มล้างรัฐบาลเผด็จการของจอมพล ป. พิบูล
สงคราม หากวันนั้นทหารเรือดูแลอำนาจ ชาติจิตใจที่เห็นอกเห็นใจฝ่าย
ประชาธิปไตยแล้ว ผู้คนจะบาดเจ็บล้มตายมากกว่านี้ ด้วยเหตุนี้แม้
กองทัพเรือจะเป็นกลไกอำนาจรัฐ แต่บุคคลจำนวนมากในกองทัพนี้เวลา
นั้นมึนจิตใจรักประชาธิปไตย สำหรับข้าพเจ้าแล้ว พวกเขาเป็นคนเดือนตุลา
เหมือนกัน ประวัติศาสตร์กองทัพเรือจะต่างพร้อมอยู่นิดก็ตรงที่อดีตผู้
บัญชาการทหารเรือคนหนึ่ง ไปนำการรัฐประหารปราบปรามประชาชน
อย่างนองเลือดเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

ที่โรงพยาบาลศิริราช แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลคือ
คนเดือนตุลาฯ อีกกลุ่มหนึ่งที่ข้าพเจ้าพบนอกเหนือจากที่พบเห็นเพื่อน ๆ
ของพวกเขาปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งขันอยู่ที่ธรรมศาสตร์ และที่ต่าง ๆ ริม
ถนนราชดำเนิน ณ ท่าเรือโรงพยาบาลศิริราชที่มีผู้คนคับคั่งข้ามมาจากฝั่ง
ธรรมศาสตร์ พวกเขาจะปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ถูกไล่ล่าอย่างมี
ประสิทธิภาพเหมือนมืออาชีพ เมื่อเห็นมีใครแต่งตัวคล้ายนักศึกษา เช่น เสื้อ
เข้ดขาว กางเกงหรือกระโปรงดำหรือนำเงิน เป็นต้น พวกเขาจะสั่งให้
ถอดเสื้อออก แล้วโยนเสื้อสีสันดอกลายต่าง ๆ มาให้ใส่แทน พร้อมกับดุน
หลังให้ออกไปตามช่องทางที่ปลอดภัยจากการไล่ล่าของพวกเขาอย่างรวดเร็ว
ข้าพเจ้าไม่ทราบพวกเขาไปขนเสื้อผ้ามาจากไหนมากมายเป็นเช่น
ๆ อย่างนั้น และที่น่าคารวะคือใครหนอช่างคิดรอบคอบถึงเพียงนั้นว่า ควร
ให้นักศึกษาเปลี่ยนเสื้อเพื่อความปลอดภัย ซึ่งข้าพเจ้าเองตอนนั้นก็คิดไม่ถึง
เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงยิ่งกว่านี้คือ ทันทีที่ก้าวเท้าออกจากรั้วโรงพยาบาล

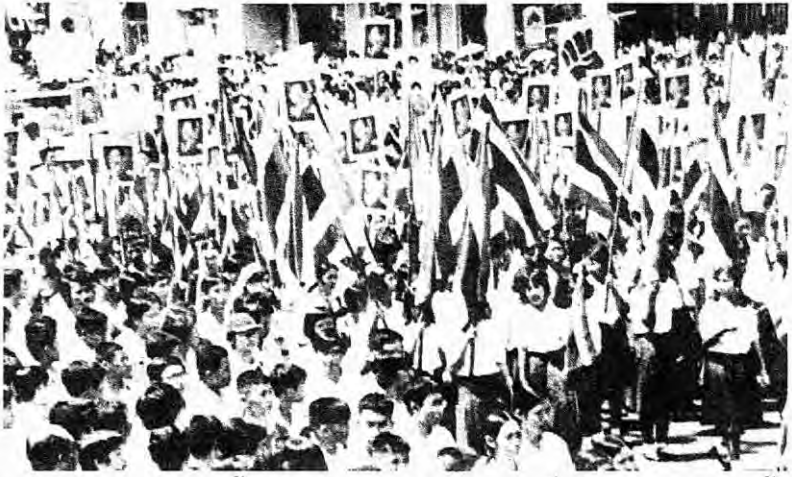
รถเก๋งคันหนึ่งก็ปราดเข้ามา สองสามีภรรยาที่นั่งมากับรถไขว้กระจกลง พร้อมตะโกนว่า น้องขึ้นรถ! ข้าพเจ้ากับนักศึกษาหญิงรุ่นน้องมองหน้ากัน เหลอเหลา แต่สัญชาตญาณตอนนั้น บอกว่ามีคนมาช่วยจึงโดดขึ้นรถกัน อย่างรวดเร็ว สามีภรรยาผู้อารีสองท่านนั้นพาเราทั้งสองมาส่ง ณ ที่ซึ่งปลอดภัยจากเหตุการณ์อย่างเต็มใจโดยเราไม่ได้ร้องขอ ข้าพเจ้าไม่ทราบ ว่าท่านทั้งสองเป็นใครและปัจจุบันอยู่ที่ไหน หากท่านทั้งสองบังเอิญอ่านพบ ขอได้โปรดทราบว่าเป็นเด็กนักศึกษาที่ท่านช่วยไว้วันนั้นปลอดภัยและปัจจุบัน ยังมีชีวิตอยู่ด้วยจิตวิญญาณที่ไม่ต่างไปจากวันที่ท่านช่วยเหลือเขา

เย็นวันนั้น ข้าพเจ้ากับน้องนักศึกษาหญิงปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี เนื่องจากไม่เคยประสบเหตุการณ์เช่นนี้มาก่อน ทั้งเสียใจทั้งเคียดแค้น ไม่เคยคิดว่าทหารจะไล่ฆ่าพวกเราถึงขนาดนี้ เราทั้งสองตกลงกันว่าจะต้องแก้แค้น เธอพาข้าพเจ้าไปที่บ้านหลังหนึ่ง ไม่แน่ใจว่าเป็นบ้านของเธอเองหรือบ้านของญาติเธอ จำได้แต่ว่าหลังใหญ่มาก เธอบอกว่าที่นั่นมีปืน และคืนนั้นเราได้ปืนจากบ้านหลังนั้น โดยเข้าไปหยิบกันมาเอง เนื่องจากไม่มีใครอยู่บ้านเวลานั้น นี่เป็นครั้งแรกของชีวิตนักศึกษาที่ตลอดเวลาจับแต่ ปากกาต้องมาจับปืน เมื่อได้ปืน จุดแรกที่ข้าพเจ้าคิดจะไปคือที่โรงพิมพ์เจริญวิทย์ แถวตลาดปานถม บางลำพู เพราะที่นั่นเป็นอีกแห่งหนึ่งที่พรรคพวกของข้าพเจ้ามักไปกัน เนื่องจากพิมพ์หนังสือกับโรงพิมพ์นี้เป็นประจำ พี่วีย์เจ้าของโรงพิมพ์และพี่วันหัวหน้าช่างเรียง ซึ่งเป็นพี่เมียพี่วีย์มีความสนิทสนมและเอื้ออาทรต่อพวกเรานักศึกษาฝ่ายก้าวหน้าเสมอ หนังสือฝ่ายก้าวหน้าสมัยนั้นไม่ต่างกว่าครึ่งผลิตจากโรงพิมพ์นี้ ตัวพี่วีย์เองก็ดูจะพอใจที่คบหาสมาคมกับเด็ก ๆ อย่างพวกเรา วันดี

คืนดีพิวี่ทีย์จะหวิมทรงประธานเหมาแล้วเอาไผมาติดที่คางเดินอวดพวก
เราเป็นที่ครึกครื้นใจกัน

หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ พวกเราทยอยหน้าไปนาน เพราะยังไม่
ได้ไปเก็บเงินจากร้านหนังสือมาใช้หนี้พิวี่ทีย์ พอรวบรวมเงินได้นำมาให้ พิ
วี่ทีย์ก็พูดติดตลกโดยยกเอามาจากนโยบายหนึ่งในสิบข้อของพรรค
คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่า ยกเลิกหนี้สินที่ไม่เป็นธรรมทั้งปวง ความ
สนิทสนมและความน่ารักของพิวี่ทีย์นี้แหละ ทำให้พวกเราใช้โรงพิมพ์
เจริญวิวี่ทีย์เป็นที่นัดพบกัน นอกจากได้ฤกษ์ดี เอ.ที. ที่ธรรมศาสตร์ แต่
ทว่ากรไปที่โรงพิมพ์คินันของข้าพเจ้าผิดหวังอีกเช่นเคย ข้าพเจ้าไม่พบ
เพื่อนฝูงเลยที่นั่น พิวี่ทีย์กับ พี่วันน้ำตาคลอ बै้า ความรู้สึกเห็นอก
เห็นใจนักศึกษานั้นไม่จำเป็นต้องบรรยายออกมา เมื่อทราบว้าข้าพเจ้ามี
ปีนมาด้วย พิวี่ทีย์กับพี่วันก็ยังเป็นห่วงเดือนสติให้ใจเย็น ๆ เพราะคง
ทราบดีว้าข้าพเจ้าคงถูกยิงตายเสียก่อนที่จะไปยิงใครได้ พวกเขารับปาก
จะส่งข่าวสารให้เพื่อน ๆ ข้าพเจ้าทราบถ้ามีใครไปที่นั่นและให้ข้าพเจ้า
โทรเข้ามาเช็คข่าวกับเขาได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกัน ก็ขอร้องข้าพเจ้าซ้ำ
แล้วซ้ำเล่าว้าอย่าเอาปืนไปเลย ข้าพเจ้าสัมผัสได้จากแววตาที่วิตกห่วงใย
ของพวกเขา คินันนั้นข้าพเจ้ารอดตายเพราะไปชุมนุมอยู่ที่อนุสาวรีย์
ประชาธิปไตยและทหารก็ไม่ได้บุกเข้ามาอย่างที่มีข่าว

สามสิบเอ็ดปีแล้ว ผู้คนทั้งหมดที่ข้าพเจ้าพูดถึงนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้
พบพวกเขาอีกเลย เหมือนที่ข้าพเจ้าไม่ได้พบเพื่อน ๆ ที่เป็นคนเดือนตุลาฯ
อีกหลายคน พวกเขาบางคนอาจเสียชีวิตไปแล้วในเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ บาง
คนอาจเดินทางเข้าป่าแล้วเสียชีวิตลงในนั้น บางคนอาจกลับจากป่าออก

มาอย่างกะปลกกะเปลี่ยและเคียดแค้นชิงชัง ขณะที่บางคนอาจผิดหวังทั้งเมืองและป่าแล้วเริ่มต้นตำนานบทใหม่แห่งชีวิตของตน พวกเขาเหล่านี้ บ้างก็เป็นนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล บ้างก็เป็นฝ่ายค้าน บ้างก็เป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ บ้างก็ยังล้มลุกคลุกคลาน บางคนเป็นนักวิชาการและบางคนเป็นนักเคลื่อนไหวมวลชน ผู้คนเหล่านี้แม้ปัจจุบันจะมีความคิดเห็นทางการเมืองเหมือนกันบ้าง หรือต่างกันบ้าง จะร่วมมือกันบ้างหรือขัดแย้งกันบ้าง จะรักกันบ้างหรือเกลียดกันบ้าง ข้าพเจ้าก็คิดว่าพวกเขาทุกคนคือคนเดือนตุลาฯ ที่ครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ได้สร้างคุณูปการอันควรแก่การคารวะ วันนี้ข้าพเจ้าได้แต่หวังว่า หากพวกเขายังยึดมั่นในเจตนารมณ์ ๑๔ ตุลาฯ ที่จะต่อต้านเผด็จการและสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่แท้จริงแล้ว พวกเขาคงแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมไปบรรลุมันทำให้มันปรากฏเป็นจริง หรืออย่างน้อยก็ทำให้เยาวชนรุ่นหลังเข้าใจว่าเจตนารมณ์นี้ยังไม่ได้หายไปจากสังคม ยังต้องการให้คนรุ่นหลังเข้ามาศึกษาสืบทอด และพิทักษ์มันไว้ตลอดไป

สุดท้ายข้าพเจ้าขอฝากบทวิจารณ์หนึ่งที่เคยเขียนไว้ให้กับคนเดือนตุลาฯ เมื่อราวปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ถ้าจำไม่ผิดดูเหมือนจะเคยนำลงตีพิมพ์ในนิตยสาร สู่อนาคต ภายใต้นามปากกา รติบรรณ ทุกวันนี้ข้าพเจ้ายังฝากความหวังไว้กับคนเดือนตุลาฯ เหมือนดังที่เคยระบายไว้ในกลอนบทนี้

ขุนทองเจ้ากลับมาก่อนฟ้าสว่าง

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์
ขุนทองเจ้าจากไปไกลเหลือเกิน
ไร้ช้างโหดสาสี้ไม่มีแล้ว
ภาพความหลังครั้งก่อนย้อนมาเตือน
คดข้าวออกใส่ท่อไว้รอท่า
เจ้าอาจเหนื่อยอาจหนาวอาจรำใจ
ผ่านทั้งอ้อมลี้มทั้งรสความอดอยาก
คราบน้ำเลือดเทือดน้ำตาคาเกราะกรัง
เมื่อยามยากย่อมซึ่งซึ่งใจมิตร
ขุนทองเจ้าเหนื่อยหนักกระอักไอย
ไออุ่นสารวิญ์หุนอาศูรเทศ
บ้านนี้เมืองนี้มีหลายชั้น
แล้วคดข้าวใส่ท่อไว้รอท่า
มันยังมีดั่งมัวลั้ววาง

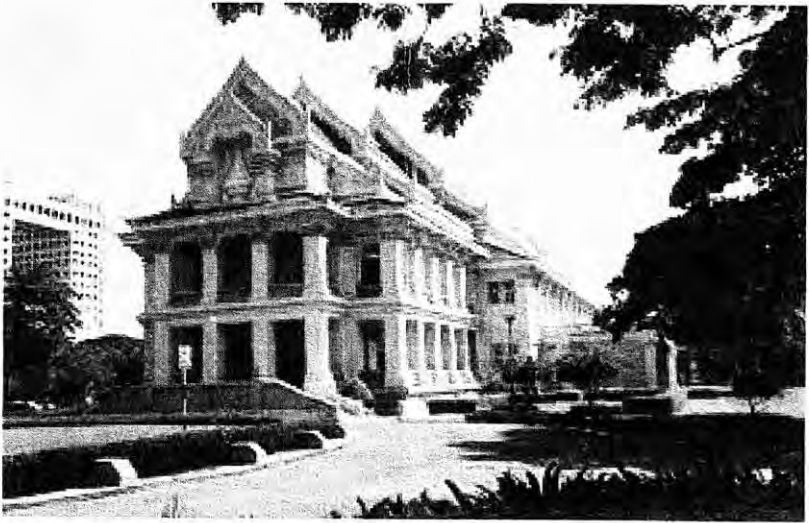
พันคืนหมื่นโยชน์ที่ห่างเหิน
มาจะเชิดขวัญเจ้ากลับเท้ายาเรือน
ตาลโบกแผ้วโบกรางอย่างเดือนเดือน
มันเหมือนเหมือนเมื่อวานเพิ่งผ่านไป
ขุนทองว่าจะมาเมื่อฟ้าใหม่
จึงจากไพรพทกษ์ผินบินกลับรัง
รอยหนามโหนไถถากทิ้งฝากฝัง
เพียงแรงยังหวังยอมอยู่ไม่รู้โรย
เมื่อปลั่งผิตพลาดไปก็ให้โทษ
จะโบกโบยบินไปทางไหนกัน
ยังทนายเหตุให้ไว้ไม่แปรผัน
พานจึงหล่นลงเห็นเป็นเส้นทาง
ขุนทองเจ้ากลับมาก่อนฟ้าสว่าง
แต่อาจสรรค้ออาจสร้างหนทางไทย

ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตโนภาส

ช่วงสุดท้ายก่อน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒

เดือนตุลาคม ปี ๒๕๔๗ ได้เวียนมาถึงอีกครั้งหนึ่ง เวลาได้หมุนเวียนไปอย่างรวดเร็วเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายทั้งสุขและทุกข์ได้ฉาบฉวยเข้ามาในชีวิตของคนเดือนตุลา ภาพต่าง ๆ หลายภาพยังบันทึกแน่นอยู่ในความทรงจำก่อนที่สิ่งต่าง ๆ จะเลือนหายไปจึงใคร่ขอบันทึกเรื่องราวเพื่อเป็นการรำลึกถึงประวัติศาสตร์บางส่วนที่ผ่านมา การบันทึกนี้เป็นเพียงมุมมองเล็ก ๆ ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องของกลุ่มหนึ่ง ซึ่งในที่สุดได้ไหลรวมเป็นส่วนหนึ่งของกระแสธารใหญ่ในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา บันทึกนี้ได้เขียนขึ้นจากความทรงจำวันเวลาอาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง ต้องขอภัยด้วย

มิถุนายน ๒๕๑๔ ผู้เขียนได้เข้าศึกษาเป็นน้องใหม่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการกล่าวขานไปทั่วว่าเป็นมหาวิทยาลัยศักดิ์นา บรรยากาศโดยทั่วไปของนิสิตจุฬาฯ ในขณะนั้นนอกจากการเรียนแล้วคือการถูกฝึกอบรมให้อยู่ในระเบียบอาวุโส ต้องฟังคำสั่งจากรุ่นพี่รักษาประเพณีที่มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีสปีริตให้หมู่คณะซึ่งถอดมาจากภาษาอังกฤษว่า Seniority, Order, Tradition, Unity, Spirit เรียกสั้น ๆ ว่า โซตัส Sotus กิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีอะไรมากนอกจากการกีฬากการเชียร์ อันก่อให้เกิดการวิวาทระหว่างคณะต่าง ๆ บ้างเป็นบางโอกาส (ปี ๒๕๑๔ นี้เป็นปีที่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง) วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ จอมพลถนอม กิตติขจรและพวกได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล

ประกาศ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านการเลือกตั้งเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ที่ในวันรุ่งขึ้นนายพิรุณ จัตวณิชกุล ซึ่งรักษาการณ์ นายกลโมสรณิสิตจุฬาฯ ได้จัดชุมนุมขึ้นที่หอประชุมใหญ่เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อการยึดอำนาจครั้งนี้ เนื่องจากนับแต่การยึดอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ แล้ว ประเทศไทยต้องว่างเว้นจากการมีรัฐธรรมนูญปกครองประเทศมาเป็นเวลาถึง ๑๐ ปี จนร่างรัฐธรรมนูญเสร็จและประกาศใช้เมื่อปี ๒๕๑๑ รัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้ยังไม่ถึง ๓ ปี ต้องมาถูกฉีกทิ้งอีกแล้ว การชุมนุมครั้งนี้มีมติมาเข้าร่วมเป็นจำนวนมากชุมนุมตั้งแต่บ่ายมาจนถึงเย็นและสลายไปในที่สุด

ในเดือนธันวาคม ๒๕๑๔ นิตยสารชาวบ้านของสมาคมเศรษฐศาสตร์ (ธรรมศาสตร์) ได้ตีพิมพ์จดหมายของ ดร. ป่วย อังภากรณ์ จากอังกฤษ ซึ่งใช้นามปากกาว่า “นายเข้ม เย็นยิ่ง” ส่งถึง “ผู้ใหญ่บ้านทำนุ เกียรติก้อง แห่งหมู่บ้านไทยเจริญ” เรียกร้องให้มีการเร่งสร้างกตึกาปกครองหมู่บ้าน

ออกมาใหม่ เพื่อความสุขความเจริญของสังคม หลังจากนั้นไม่นาน
นิตยสารฉบับนี้ได้ถูกปิดลง แต่จดหมายฉบับนี้ มีหนังสือพิมพ์รายวันนำ
ออกเผยแพร่อย่างกว้างขวางทั่วไปทำให้กระแสความไม่พอใจรัฐบาลของ
นิสิตนักศึกษาประชาชนคุกรุ่นไปทั่ว

ในปี ๒๕๑๕ นายธีรยุทธ บุญมี ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ
ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) นายธีรยุทธ บุญมี ได้
ริเริ่มเคลื่อนไหวต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ส่งเสริมสินค้าไทย เช่น การใช้เสื้อผ้า
ดิบซึ่งได้รับการตอบรับจากนิสิตนักศึกษาจากทุกสถาบัน นิสิต นักศึกษา
จำนวนมากล้วน ใส่เสื้อผ้าดิบไปมหาวิทยาลัยจนผ้าดิบแทบจะขาดตลาด
ภาพโปสเตอร์ที่สะเทือนใจในการเคลื่อนไหวครั้งนี้เป็นภาพเด็กไทยนั่งจูง
กระเบนไถผมจุก ในมือถือธงชาติไทย โบกสะบัดมีเด็กญี่ปุ่นใส่ชุดกิโมโน
คาดหัว ด้วยผ้ามีรูปธงชาติญี่ปุ่น และในมือถือธงชาติญี่ปุ่นแกว่งไกว ชี
คอเด็กไทยอยู่ ภาพโปสเตอร์นี้ได้ปลุกเร้าเลือดรักชาติของนิสิตนักศึกษา
และประชาชนให้เดือดพล่าน

การเคลื่อนไหวได้ลุกลามไปเป็นการเดินขบวนประท้วงเมื่อ
โปรโมเตอร์มวยชาวญี่ปุ่น นายโอสามุ โนกุจิ ซึ่งเคยมาเมืองไทยและนำ โผน
กิงเพชร ไปป้องกันแชมป์โลกมวยสากลรุ่นฟลายเวทกับน้องชายนายเคียว
โนกุจิ ซึ่งโผน กิงเพชร เป็นฝ่ายชนะคะแนนนายโอสามุ โนกุจิ ได้มาเห็น
การชกมวยไทย เกิดความประทับใจ จึงได้นำมวยไทยไปเผยแพร่ในญี่ปุ่น
จนแพร่หลายแต่ใช้ ชื่อว่าคิกบ็อกซิ่ง ซึ่งสร้างความขุ่นเคืองให้กับชาวไทย
เป็นอย่างมาก ช่วงเวลานั้นเอง นายโนกุจิ ได้มาเปิดโรงยิมคิกบ็อกซิ่งใน
เมืองไทยขึ้นที่ศูนย์การค้าไทยไดมารูราชประสงค์ (ปัจจุบันคือ เดอะมอลล์)

เป็นโรงยิมในห้องแอร์ติดกระจกครอบด้านให้คนผ่านไปมาเห็นนิสิตนักศึกษาจึงพากันเดินขบวนไปประท้วง ให้ปิดโรงยิมแห่งนี้และก็ต้องปิดในที่สุด การเคลื่อนไหวต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวาง ได้สร้างความรักชาติและสมานฉันท์ในหมู่นิสิตนักศึกษาทุกมหาวิทยาลัย และในเวลาเดียวกันได้สร้างให้องค์กรศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรนำที่ได้รับการยอมรับจากนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศอีกด้วย

๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๕ คณะปฏิวัติได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๙๙ ให้อำนาจฝ่ายบริหารแทรกแซงฝ่ายตุลาการ นักศึกษาธรรมศาสตร์, รามคำแหง และจุฬาฯ ได้จัดชุมนุมที่ท้องสนามหลวง แล้วย้ายไปชุมนุมที่กระทรวงยุติธรรม จนในที่สุดรัฐบาลต้องยกเลิกคำสั่ง ปว.๒๙๙ นักศึกษาจึงได้สลายการชุมนุม การชุมนุมครั้งนี้นับว่าเป็นการประท้วงข้ามคืนเป็นครั้งแรก และจะเป็นต้นแบบของการชุมนุม ยึดเยื้อที่จะปรากฏตามมามากครั้ง

ในขณะที่นิสิตศึกษาประชาชนเริ่มมีการเคลื่อนไหวมากขึ้น รัฐบาลขณะนั้นประกอบด้วยหัวใจคือ จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะปฏิวัติ, นายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จอมพลประภาส จารุเสถียรซึ่งดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าคณะปฏิวัติ, รองนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย, ผู้บัญชาการทหารบก, และอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ลุกแก่อำนาจมากขึ้น วางแผนที่จะสืบทอดอำนาจโดยการส่งเสริมให้ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ซึ่งเป็นบุตรชายของถนอมและบุตรเขยของประภาสให้มีอำนาจมากขึ้น โดยการแต่งตั้งให้

เป็นเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบและปราบปรามการทุจริต (กตป.) ซึ่งมีอำนาจครอบคลุมจักรวาลประจวบกับขณะนั้นเศรษฐกิจโลกกำลังเกิดปัญหา (เนื่องจากดอลลาร์ซึ่งผูกค่าติดกับทองคำมีปริมาณแพร่กระจายในโลกมากกว่าทองคำที่มีอยู่จนสุดท้ายในการประชุมที่เบรนท์ตันวูดเมื่อปี ๒๕๑๖ อเมริกาจึงประกาศยกเลิกการผูกติดค่าเงินดอลลาร์กับทองคำ ส่งผลให้ราคาน้ำมันแพงขึ้นอย่างมากตามมา นับว่าอเมริกาเป็นชาติแรกในโลกที่ทำการชกดาบโดยการประกาศยกเลิกจากเดิมที่ใครในโลกสามารถเอาดอลลาร์ไปแลกทองคำตามมูลค่าที่ตราไว้ได้ตลอดเวลาเป็นไมยอมรับแลกดอลลาร์เป็นทองคำคืนในช่วงพริบตา และภัยธรรมชาติต่าง ๆ ทำให้ข่าวสารมีราคาแพงและขาดแคลน ถึงขั้นมีการปันส่วนต้องเอาทะเลเบียนบ้านไปแลกซื้อข่าวสารที่สนามหลวง ประชาชนได้รับความเดือดร้อนไปทั่ว พ.อ.ณรงค์ได้ใช้อำนาจตรวจจับรีดไถข่มขู่ต่าง ๆ นา ๆ ผลงานเด่น ๆ คือ การพังป้อมยามตำรวจบางเขน การทุจริตการตรวจคัดเลือกทหารเกณฑ์ การกลั่นแกล้งให้ออกจากราชการของนายตำรวจบางคนในฐานะที่ได้เป็นนายพลทั้งที่มีอายุน้อยกว่าตน และเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย

นอกจากนี้แล้วเพื่อที่จะสืบทอดอำนาจไปให้ทายาท ถนอม ซึ่งจะต้องเกษียณอายุราชการในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๕ ได้ทำการต่ออายุราชการตัวเองให้อยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดอีก ๑ ปี ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่ทหารด้วยกันเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พล.อ.กฤษณ์ สีวะรา ซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก และพล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ พอถึงเดือนกันยายน ๒๕๑๖ ถนอมได้ต่ออายุราชการตัวเองอีกเป็นครั้งที่ ๒ แต่ยอมให้กฤษณ์ขึ้นมา

เป็นผู้บัญชาการทหารบก โดยเลื่อนให้ประภาสเป็นรองผู้บัญชาการทหาร
สูงสุดและรักษาการณ์อธิบดีกรมตำรวจ โดยไม่ยอมต่ออายุราชการให้
พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ ซึ่งสร้างความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มทหารด้วย
กันเป็นอย่างมาก อันส่งผลสำคัญมาถึงชัยชนะในการเคลื่อนไหว ๑๔ ตุลา
๒๕๑๖ ด้วย

ในเดือนเมษายน ๒๕๑๖ ได้มีข่าวใหญ่ทางหน้าหนังสือพิมพ์ทุก
ฉบับเสถียรคอปเตอร์ตกที่ เซซาโว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ที่ทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัด

กาญจนบุรี เครื่องบินพัง
พินาศ มีซากสัตว์ป่า เช่น
กวาง กระติง กระเจาย
เกลื่อน ผู้โดยสารซึ่ง
ประกอบด้วย ทหาร
ตำรวจ ยศ พ.ท., พ.อ.
ดารารายยนตร์อย่าง
เมตตา รุ่งรัตน์ รวมแล้ว
เกือบสิบคน ผู้โดยสาร
หลายคนได้รับบาดเจ็บ
สื่อมวลชนได้พากันโจมตี
การเอาอาวุธสงครามไล่
ล่ากวาง กระติง บน
เสถียรคอปเตอร์ เสร็จแล้ว
จัดปาร์ตี้ฉลองกันกลาง

ป่าซากลับยังบรรทุก เนื้อวาง กระทิง กลับมาอย่างมากจนน้ำหนักเกิน ทำให้เฮลิคอปเตอร์ตกลงมาและยังได้เปิดโปงอีกว่าปฏิบัติการณ์เช่นนี้ได้ทำการมาหลายครั้งแล้ว สุดท้ายไม่มีใครได้ต้องรับผิดชอบต่อกรณีนี้จากเหตุการณ์อภัยคนี่

ต่อมา กลุ่มนักศึกษารามคำแหงได้ออกวารสารจำหน่ายโดยมีข้อความขนาดใหญ่เต็มหน้าว่า "สภาสัตว์ป่าแห่งทุ่งใหญ่มมติให้ต่ออายุหัวหน้าสัตว์ป่าอีก ๑ ปี" ซึ่งสร้างความขุ่นเคืองให้แก่ถนนมเป็นอย่างมาก จนทำให้ ดร.ศักดิ์ ผาสุกนิรันดร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหงขณะนั้นลบชื่อ ๙ นักศึกษารามคำแหงที่ร่วมทำวารสารฉบับนี้ออกจากการเป็นนักศึกษาเพื่อเป็นการเอาใจ

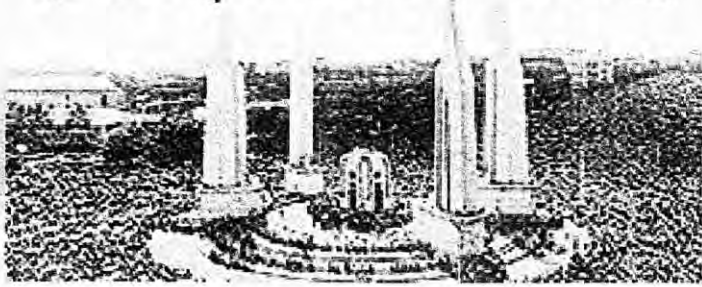
สำหรับจุฬาลงกรณ์ ต้นเดือนมิถุนายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยเปิดภาคการศึกษา โดยไม่มีสัญญาณบอกเหตุได้มีนักเรียนนายเรืออากาศ ๕ คนได้ใช้อิทธิทธิเข้ามาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังมีเหล่าทัพอื่นได้ส่งนักเรียนนายร้อยเข้าเรียนในคณะแพทยศาสตร์ในสถาบันอื่นด้วย หลังจากตกเตียงภายในอยู่พักใหญ่ ในที่สุดประมาณวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๖ คณะวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นคณะที่มีนิสิตมากที่สุดของจุฬาฯ และกว่าร้อยละ ๙๕ เป็นนิสิตชายได้ทำการหยุดเรียนประท้วงการประท้วงเริ่มต้น จากการชุมนุมร้องเพลงเชียร์ภายในคณะห้ามบุคคลภายนอกเข้า เมื่อยึดเยื่อนานวันเข้าและข้อเสนอได้รับการเพิกเฉย คณะวิศวกรรมจึงต้องยอมให้นิสิตจากคณะอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโซดัสใหม่ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มตรงข้ามที่พยายามจะทำลายระบบโซดัสของจุฬาฯ มาช่วยปราศรัยด้วย

ประมาณกลางเดือนมิถุนายน ๒๕๑๖ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดภาคการศึกษา (รวมคำแหงเปิดภาคเรียนช้ากว่าสถาบันอื่น) กลุ่มนักศึกษาได้จัดการชุมนุมประท้วงอธิการบดีในกรณีลอบซื้อ ๙ นักศึกษา ด้วยการประสานงานของหลายฝ่ายในที่สุดการประท้วง ๒ แห่ง ที่มีจุดมุ่งหมายต่างกันคือ แห่งหนึ่งคัดค้านการใช้อำนาจส่งคนเข้ามาเรียนอีกแห่งหนึ่งคัดค้านการใช้อำนาจไล่นักที่ไม่ชอบไม่ให้เรียน ได้ประสานเป็นการชุมนุมประท้วงร่วมกัน คือ คัดค้านการใช้อำนาจ คัดค้านรัฐบาล ๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๖ การชุมนุมได้ย้ายจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ไปที่หน้าหอประชุมจุฬาฯ โดยมีนิสิตจุฬาฯ จากแทบทุกคณะเข้าร่วมเป็นจำนวนหลายพันคน พอบ่ายจึงเคลื่อนขบวนออกจากมหาวิทยาลัย มาพบกับขบวนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เดินขบวนออกมาที่สยามสแควร์ทั้ง ๒ ขบวน ได้ร่วมเป็นขบวนเดียวกันเดินทางมาชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยมีขบวนของนักศึกษาธรรมศาสตร์มาร่วมสมทบ การชุมนุมครั้งใหญ่ได้เริ่มขึ้นอีกครั้งนิสิตนักศึกษาจำนวนหลายหมื่นคนได้ชุมนุมอภิปรายโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง คืบหน้าเองเป็นครั้งแรกที่มีวงดนตรี ท.เสนและสัญญาจร ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นวงคาราวานได้มาเล่นดนตรีปลุกขวัญผู้ชุมนุมด้วย จากผู้ร่วมชุมนุมหลายหมื่นคนในตอนหัวค่ำ ดึกเข้าผู้ชุมนุมเริ่มน้อยลง จนรุ่งเช้าเหลือผู้ชุมนุมประมาณ ๕๐๐ คน

ตอน ๖ โมงเช้าของวันที่ ๒๒ มิถุนายน พล.ต.ท.มนต์ชัย พันธุ์ชูชื่น ได้ส่งตำรวจคอมมานโดเข้าปิดล้อมผู้ชุมนุมทั้งหมด เมื่อนักศึกษาธรรมศาสตร์รู้ว่าจึงได้รับมาตั้งแต่ ๗ - ๘ โมงเช้านำอาหารมาให้ผู้ร่วมชุมนุมและทะเลวลงหลายการปิดล้อมของตำรวจ ตอนสายนิสิต

๑๔ ตุลาคม วันประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เดินขบวนออกจากมหาวิทยาลัยมุ่งหน้ามายังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อมาร่วมชุมนุมเพียงวันของวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๖ วันที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนตัวไปยังซีกเหนือสุดของโลกรัฐบาลจำเป็นต้องยอมเลิกลบรายชื่อ ๙ นักศึกษารามคำแหงออกจากสถานภาพนักศึกษาและจะไม่ส่งนักเรียนนายเรืออากาศเข้ามาศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ การชุมนุมยังคงอยู่เพื่อรอการเดินทัพทางไกลจากมหาวิทยาลัยเกษตรฯ ซึ่งมาถึงเอาตอนบ่าย ก่อนที่การชุมนุมจะสลายตัวนั่นเอง นายธีรยุทธ บุญมี ได้ออกมาประกาศเรียกร้องรัฐธรรมนูญภายใน ๖ เดือน

จากการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ได้ส่งผลสะท้อนอย่างลึกซึ้งต่อนิสิตจุฬาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเคยเป็นเสาหลักด้านความเป็นมหาวิทยาลัยศักดิ์ดินามาตั้งแต่สมัยโยนบก จิตร ภูมิศักดิ์ และยังได้ส่งผลต่อนิสิตเกษตรฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมประท้วง แม้ว่าจะไม่พอใจอยู่บ้างที่เดินขบวนมาตั้งไกล แต่พอมาถึงการชุมนุมประท้วงก็สลายตัว

หลังจากชุมนุม ๒๑ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๖ การเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาเป็นไปอย่างคึกคัก นอกจากหนังสือพิมพ์นิสิตนักศึกษาของจุฬาฯ หนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหนังสือพิมพ์เชิงคอยของเชียงใหม่ที่มีขายเป็นประจำอยู่ตรงประตูทางเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว

บางครั้งยังมีหนังสือลอมฟางและหนังสือของกลุ่มอิสระต่าง ๆ จำนวนมากออกมาจำหน่ายแจก บทกวีต่าง ๆ เช่น “ฉันทะยวี่ ฉันทะเสลา ฉันทะท่ง” ของวิทยากร เชียงกูล “ตื่นเถิด เสรีชน” ของรวี โดมพระจันทร์ได้รับการเผยแพร่ แม้แต่วรรณกรรมต้องห้าม เช่น “แลไปข้างหน้า” ของศรีบูรพา “จนกว่าเราจะพบกันอีก” “ปีศาจ” ของ เสนีย์ เสาวพงษ์ ยังมีพิมพ์เป็นกระดาษโรเนียวเพื่อเผยแพร่เช่นกัน ที่แน่คือเรื่อง “แม่” ที่ศรีบูรพาแปลจากแม็กซิม กอร์กี้ มีเพียงภาคแรกเท่านั้น กว่าจะได้อ่านภาคจบก็ต่อเมื่อหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ ประมาณปี ๒๕๑๘ แล้วจึงมีพิมพ์ออกมาจำหน่ายให้ได้อ่านกัน

จะเห็นได้ว่ากว่าจะมาเป็น ๑๔ ตุลามหาปิตินั้น นิสิตนักศึกษาประชาชนได้ผ่านการต่อสู้จากเล็กไปสู่อันยิ่งใหญ่ ค่อย ๆ สะสมชัยชนะขึ้นมาทีละขั้น ผ่านการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาแต่ละกลุ่ม แล้วนำประเด็นที่แตกต่างมาเรียงร้อยเป็นประเด็นร่วม คือ เรียกร้องรัฐธรรมนูญและที่สำคัญคือความแตกแยก แย่งอำนาจในกลุ่มอำนาจเผด็จการ การหลงอำนาจจนไม่เห็นหัวประชาชน กระทำการกดขี่เหยียดหยาม จนประชาชนทนต่อไปไม่ไหว นอกจากนี้สถานการณ์สากลยังมีส่วนช่วย เช่น วิกฤติเศรษฐกิจโลก สงครามเวียดนาม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ผลักดันให้นิสิตนักศึกษา ประชาชนไทยได้ร่วมใจกันสั่งสอนอำนาจเผด็จการให้รู้สำนึก แม้เผด็จการจะไม่หลาบจำ แต่ก็ถูกประชาชนสั่งสอนอีกครั้งเมื่อพฤษภาคม ๒๕๓๕ และถ้าเผด็จการยังไม่หลาบจำอีกเรามั่นใจว่าประชาชนไทยเรายังพร้อมที่จะให้บทเรียนสั่งสอนเผด็จการได้อีก

วิษณุ ตันท์เจริญรัตน์

๑๔ ตุลาคม : วันที่ประชาชนไทยลุกขึ้นมาเขียนประวัติศาสตร์

ในโอกาสที่วันที่ ๑๔ ตุลาคม ในฐานะของวันประชาธิปไตย ได้มาถึงอีกครั้ง ยังคงมีประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ผมคิดว่า น่าจะต้องทบทวนอย่างน้อย ๓ เรื่อง ดังนี้

๑. เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาถูกอธิบายอย่างไร

ผมคิดว่า ในขณะนี้ เมื่อกล่าวถึงวาทกรรมหลักที่อธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เรากำลังกล่าวถึงสิ่งที่เข้าใจได้ง่าย ตรงกัน ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ นั่นคือ วาทกรรมที่ว่า กรณี ๑๔ ตุลา คือ เหตุการณ์ที่นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน สามารถรวมพลังเรียกร้องประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งเกิดเหตุรุนแรง แล้วนำไปสู่การสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิต แต่ในท้ายที่สุด ก็ลงเอยด้วยชัยชนะของประชาชนที่มีต่ออำนาจเผด็จการ และทำให้เกิดยุคประชาธิปไตยแบ่งบานครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖

ฟังดูแล้วก็เป็นเรื่องธรรมดา แต่ความจริงมีวาทกรรมอื่นๆ ที่มีได้อธิบายเช่นนี้ เช่น ความพยายามในการอธิบายว่า ๑๔ ตุลาเป็นอุบัติเหตุทางการเมือง ซึ่ง พล.ต.ประมาท อติเรกสาร เคยเสนอไว้ หรือการที่กลุ่มอภิรักษ์จักร์อธิบายว่า กรณี ๑๔ ตุลาเป็นแผนการของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ที่มุ่งล้มล้างสถาบันกษัตริย์ แต่วาทกรรมเหล่านี้ หมดพลังไปแล้ว ไม่ได้เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น เมื่อผ่านมา ๓๑ ปี ต้องถือว่า วาทกรรมของฝ่ายขบวนการนักศึกษาที่อธิบายเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา คือการต่อสู้เพื่อ

ประชาธิปไตยในสังคมไทย ได้รับชัยชนะและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด จึงนำมาสู่การที่ฝ่ายรัฐสภานำเสนอให้วันที่ ๑๔ ตุลา เป็นวันประชาธิปไตย เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๖ ที่ผ่านมา

วาทกรรมในลักษณะอื่นที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ ที่ทำลายที่สุด ก็คือการที่ จอมพลถนอม กิตติขจร พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร และ กลุ่มเครือญาติ พยายามจะอธิบายว่า ๑๔ ตุลา เป็นเพียงการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง โดยที่จอมพลถนอม ถูกลูกน้อง คือ พล.อ.เกษม สี่ระรา และ พล.อ.อ.ทวี จุลละทรัพย์ ทักหลัง เพื่อโค่นอำนาจ หรือในกรณีที่ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร พยายามจะอธิบายว่า ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ไม่มีการเข้ามาสังหารคนที่เสียชีวิตมาจากการเหยียบกันตายและจมน้ำตาย ส่วนการก่อเหตุเป็น เรื่องของมือที่สาม เป็นต้น คำอธิบายเหล่านี้ ส่วนหนึ่งก็คือความพยายามในการแก้ต่างให้กับกลุ่มถนอม-ประชา-ณรงค์ อีกส่วนหนึ่งก็นำมาสู่การลดทอนความสำคัญของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชน และนำมาสู่การคัดค้านไม่ให้วันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันประชาธิปไตย แต่คำอธิบายแบบนี้ ขัดกับหลักฐานที่มีอยู่ จึงยากที่จะยอมรับได้ว่าเป็นความจริง

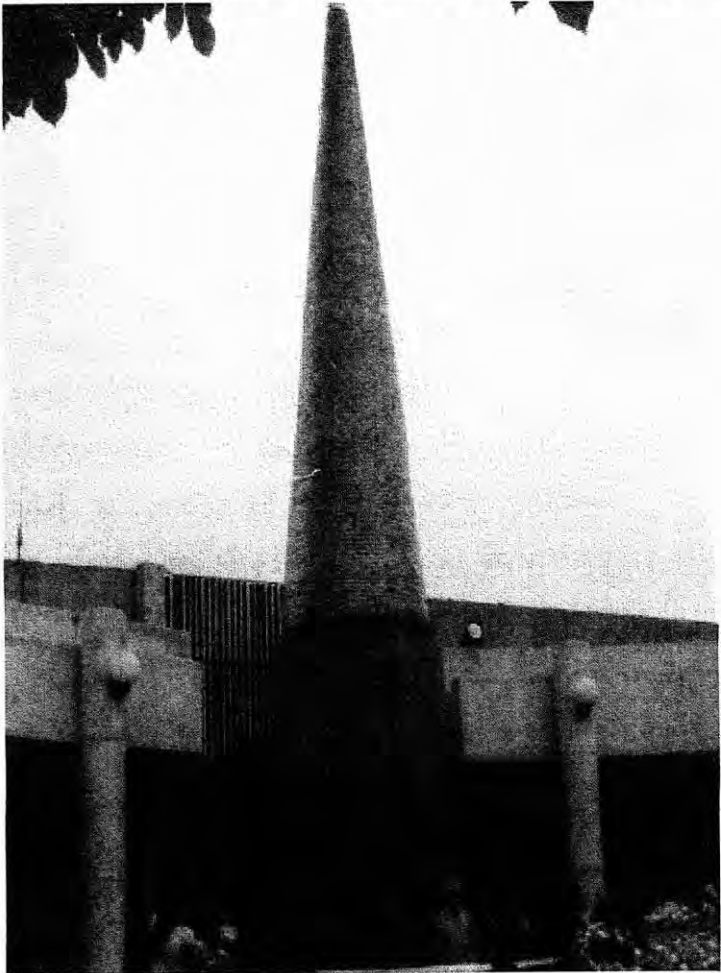
๒. ความสำคัญของกรณี ๑๔ ตุลา

การประเมินค่าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลานั้น คงจะต้องอธิบายว่า เหตุการณ์ ๑๔ ตุลานั้น มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นหลายประการ ซึ่งจะขอล่าวถึงตามลำดับดังนี้

๒.๑ กรณี ๑๔ ตุลาเป็นการเคลื่อนไหวที่นำโดยขบวนการนิสิตนักศึกษา กำลังหลักมาจากนักศึกษาในระดับเพียงปริญญาตรี และนักเรียนระดับอาชีวศึกษา และนักเรียนมัธยมปลาย ที่อายุในระดับ ๑๘-๒๓

ปีเป็นส่วนข้างมาก นั้นหมายถึงว่า เป็นครั้งแรกและอาจจะเป็นครั้งเดียว
ในประวัติศาสตร์ไทย ที่เยาวชนคนหนุ่มสาวตื่นตัวทางการเมือง และเข้า
มามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การเคลื่อนไหว ๑๔
ตุลา จึงเป็นพลังบริสุทธิ์ของเยาวชน เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไวใจ และ
นำมาซึ่งชัยชนะ

๒.๒ แต่ความสำคัญอย่างยิ่งของกรณี ๑๔ ตุลา ก็คือ การที่
เหตุการณ์นี้ เป็นการเคลื่อนไหวใหญ่ของประชาชน เพราะความจริง

นักเรียนนิสิตนักศึกษาใน พ.ศ.๒๕๑๖ นั้น ก็มีจำนวนไม่มากนัก แต่ประชาชนที่มาชุมนุมและเดินขบวนในวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖ มีมากมาย จำนวนที่ระบุเป็นทางการมากถึง ๕ แสนคน ไม่นับรวมประชาชนจำนวนมากที่สนับสนุนอยู่ที่บ้าน หรือที่ชุมนุมอยู่ที่ต่างจังหวัดทั่วประเทศ ภาพของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา จึงเป็นภาพแห่งการเคลื่อนไหวของประชาชนครั้งใหญ่ที่สุดในแง่จำนวน ยังไม่มีเหตุการณ์ใดอีกเลย ที่ประชาชนมาร่วมชุมนุมกันมากขนาดนี้ ดังนั้นภาพสัญลักษณ์ของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ที่คุ้นตา คือ การที่ประชาชนจำนวนมหาศาลเต็มถนนราชดำเนิน ชัยชนะของวันที่ ๑๔ ตุลาคม จึงมิได้เป็นเพียงชัยชนะของขบวนการนักศึกษาเท่านั้น แต่เป็นชัยชนะของประชาชนทั้งมวล

การที่ประชาชนจำนวนเรือนแสนเรือนล้าน สร้างประวัติศาสตร์ด้วยตนเองเช่นนี้ ไม่เคยปรากฏเลยในประวัติศาสตร์ก่อนหน้านี้ และไม่น่าแน่ว่าจะมีขึ้นอีกหรือไม่ในอนาคต

๒.๓ เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาเมื่อปะทุเป็นการลุกขึ้นสู้ต่อต้านเผด็จการแล้วมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ผู้เสียสละเพื่อประชาธิปไตยเหล่านี้ได้รับการยกย่องทันทีหลังเหตุการณ์ให้เป็น 'วีรชน' ซึ่งถือเป็นครั้งแรก ที่เกิดวีรชนสามัญชน นอกราชการ และเป็น วีรชนประชาธิปไตย เพราะในระยะก่อนหน้านี้ วีรชนมักจะเป็นเรื่องทางราชการ หรือเป็นวีรชนของชาติบ้านเมืองที่รัฐเป็นฝ่ายกำหนด คำว่า วีรชนในสายตาของรัฐก็คือ ผู้เสียสละตามหน้าที่เพื่อรัฐ แต่วีรชน ๑๔ ตุลา เป็นวีรชนประชาธิปไตย เป็นวีรชนที่ต่อต้านรัฐ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน แต่สถานะวีรชนของผู้เสียสละในกรณี ๑๔ ตุลาเป็นการฟ้องว่า รัฐนั้นไม่ใช่เป็นความถูกต้องเสมอไป แต่มีความไม่ถูกต้อง

เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีแนวโน้มในทางอำนาจนิยม และเป็นเผด็จการ ดังนั้นการที่รัฐจะสังหารประชาชน ที่ปราศจากความผิด เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ แต่สถานะของวิรชน ๑๔ ตุลา ได้ฟ้องว่า กรณีเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม

๒.๔ กรณี ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖ เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในทางระบอบการเมือง ดังจะเห็นได้จากความจริงที่ว่า การเมืองในประเทศไทยก่อน ๑๔ ตุลา ระบอบประชาธิปไตยจะมีระยะสั้น และไม่มีเสถียรภาพแล้วจะนำมาซึ่งการรัฐประหารอย่างรวดเร็ว แต่หลังกรณี ๑๔ ตุลา จะกลับกลายเป็นว่า ระบอบเผด็จการมีอายุสั้น และไม่มีเสถียรภาพ และจะพังทลายลงอย่างรวดเร็ว โอกาสที่จะมีอีกวันมีข้าวมาปกครองประเทศด้วยประกาศคณะปฏิวัติ ธรรมนูญชั่วคราว และกฏอัยการศึกหมดไปแล้ว นั้นหมายถึงว่า หลัง ๑๔ ตุลา การเมืองในระบบรัฐสภา และระบบพรรคการเมืองเป็นไปอย่างมั่นคงมากยิ่งขึ้น ย้อนกลับไปก่อนเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา จะมีช่วงที่ไม่มีทางเลือกตั้ง และประเทศปกครองโดยสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยฝ่ายทหาร เป็นเวลายาวมาก พรรคการเมืองก่อนหน้านี้ นอกเหนือจากพรรคคอมมิวนิสต์แล้ว พรรคอื่นๆ เป็นเพียงพรรคเฉพาะกิจ ตั้งขึ้นในระยะที่ฝ่ายทหารเปิดให้มีการเลือกตั้ง และยุติ บทบาทหลังจากที่เกิดการรัฐประหาร ดังนั้น พรรคประชาธิปไตย พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม และพรรคการเมืองอื่นๆ จึงถือว่า มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่สุดหลังกรณี ๑๔ ตุลา

๒.๕ กระแสทางการเมืองของสมัย ๑๔ ตุลา ก่อให้เกิดการต่อสู้ของประชาชน หรือการเกิดการเมืองภาคประชาชน นั่นก็คือ การที่ชาวบ้าน

ประชาชนคนยากคนจน ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม จะกล้าต่อสู้เพื่อความไม่เป็นธรรม โดยการเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐ และแม้กระทั่งกล้าต่อสู้คัดค้านนโยบายของรัฐ ก่อนหน้า ๑๔ ตุลา ประชาชนชั้นล่างคนยากคนจนนั้น จะถูกกำหนดบทบาทโดยรัฐ และไม่กล้าต่อสู้เพื่อสิทธิแห่งชนชั้นของตน แต่ชัยชนะของการต่อสู้ในกรณี ๑๔ ตุลา ปลุกเร้าให้ประชาชนชั้นล่างกล้าต่อสู้ ดังนั้น จึงนำมาซึ่งการนัดหยุดงานของกรรมกรจำนวนนับพันครั้งหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา และนำมาซึ่งการจัดตั้งสหภาพแรงงานจำนวนมาก และต่อมาก็คือการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการชาวนาในชนบท ซึ่งยังคงเป็นกระแสสืบเนื่องต่อมา

ควบคู่กับการพัฒนาของการต่อสู้ของประชาชนระดับล่าง ก็คือการเกิดและพัฒนาขององค์กรทางสังคมนอกภาครัฐบาล หรือที่เรียกกันว่าเอ็นจีโอ ในปัจจุบัน ซึ่งจะมีบทบาทอย่างมากในการต่อต้านนโยบายพัฒนาทางวัตถุของรัฐ ในโครงการขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ก็คือ การพัฒนาการการต่อสู้ของขบวนการสิทธิสตรี ขบวนการต่อสู้ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากขบวนการ ๑๔ ตุลาทั้งสิ้น

จากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จึงทำให้ถือได้ว่า กรณี ๑๔ ตุลา เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง ในประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ของไทย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ของฝ่ายประชาชน ไม่เคยมีครั้งใดที่ประชาชนไทยลุกขึ้นมาเขียนประวัติศาสตร์ของตนเองในลักษณะเช่นนี้ ๑๔ ตุลาคม จึงถือเป็นเหตุการณ์“ปฏิวัติ”ของฝ่ายประชาชนที่โดดเด่นที่สุด

๓. ย้อนประเด็นประวัติศาสตร์ ๑๔ ตุลา

เมื่อย้อนประเด็นทางประวัติศาสตร์ คงจะต้องพิจารณาว่า กรณี ๑๔ ตุลา ไม่น่าจะหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันหนึ่ง คือ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖ แต่น่าที่จะพิจารณา ๑๔ ตุลาในฐานะกระแสทางการเมืองชุดหนึ่ง ที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองไทย ซึ่งกระแสทางการเมืองนี้ อาจจะนับได้ว่าเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๑ และได้กลายเป็นสาเหตุมูลฐานของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ซึ่งอาจจะสรุปได้ดังนี้

๓.๑ ความเรียกร้องต้องการประชาธิปไตย ซึ่งมาจากความรู้สึกที่ว่า สิทธิประชาธิปไตยของไทยถูกริดรอน โดยคณะผู้นำทางทหารของยุคสมัยนั้น ซึ่งก็คือ จอมพลถนอม กิตติขจร และ จอมพลประภาส จารุเสถียร การเรียกร้องต้องการประชาธิปไตยในลักษณะนี้เอง ที่ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจต่อระบอบถนอม-ประภาส โดยเฉพาะหลังจากที่จอมพลถนอม ก่อการรัฐประหารเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔ เพื่อล้มเลิกระบอบรัฐสภา ล้มเลิกรัฐธรรมนูญ แล้วสถาปนาเผด็จการเต็มรูปแบบ ในเงื่อนไขที่ประชาชนไม่อาจยอมรับได้ นอกจากนี้ ความพยายามต่อมา ในลักษณะที่จะสถาปนาอำนาจของ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ในฐานะทายาททางการเมือง ทำให้ระบอบถนอม-ประภาสกลายเป็นศูนย์รวมแห่งการต่อต้าน จากประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น กรรมกร ชาวนา นักศึกษา พ่อค่านายทุน ฝ่ายศักดินา และแม้แต่ในกลุ่มทหารด้วยกันเอง

ความไม่พอใจนี้ เพิ่มทวีขึ้นเมื่อเกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในขอบเขตทั่วประเทศ ซึ่งเริ่มตั้งแต่วราว พ.ศ.๒๕๑๕ วิกฤตการณ์นี้ชี้ให้เห็นความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลเผด็จการในการแก้ปัญหา และความ

เดือตร้อนของประชาชนที่ขยายไปทั่ว ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในระบอบ
ถนนม-ประภาส แล้วนำมาซึ่งความเรียกร้องต้องการการเปลี่ยนแปลง
ทางการเมือง

๓.๒ การเกิดและพัฒนาของขบวนการนักศึกษา กรณีนี้เป็น
ความพิเศษอย่างยิ่งของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ในภาวะที่รัฐบาลทหารใช้อำนาจ
เผด็จการ พลังทางการเมืองอื่นๆ ในสังคมก็อ่อนแอ ความไม่พอใจต่ออำนาจ
เผด็จการจะไม่เกิดพลัง ถ้าปราศจากองค์กรนำการต่อสู้ปรากฏว่า ขบวนการ
นิสิตนักศึกษาที่เป็นพลังอันเยาว์วัยของสังคม พัฒนามาเป็นแกนนำในการ
เคลื่อนไหว และกลายเป็นส่วนนำในการต่อสู้ โดยมีมวลประชาชนส่วนข้างมาก
ในสังคมให้การสนับสนุน

การเกิดและพัฒนาของขบวนการศึกษาก็เป็นปรากฏการณ์อันน่าสนใจ
ในระยะก่อน พ.ศ.๒๕๐๓ ขบวนการศึกษายังมีกำลังพื้นฐานไม่มากนัก
มหาวิทยาลัยก็มีอยู่เพียง ๕ แห่ง¹ จำนวนนักศึกษามีน้อยมาก แต่การพัฒนา
ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำให้เกิดการขยายตัวของ
มหาวิทยาลัย โดยมีการรับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น และมีการตั้งมหาวิทยาลัยใหม่
ในระดับภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา แต่ที่สำคัญก็คือการก่อตั้ง
มหาวิทยาลัยเปิด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนนับ
แสนคน ทำให้ขบวนการศึกษามีกำลังพื้นฐานในการเคลื่อนไหว แต่การเกิดของ
เหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ส่วนหนึ่งยังมาจากประสานพลังนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย
เข้ากับนักศึกษา

---

¹ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งในจำนวนนี้ ที่น่าสนใจคือ จุฬาลงกรณ์ฯ ก่อตั้งก่อน พ.ศ.๒๕๐๔ ส่วนอีก ๔ แห่งตั้งในสมัยหลัง ๒๕๐๔ ภายใต้การดำเนินการของคณะราษฎรทั้งสิ้น

วิทยาลัยครูต่าง ๆ กลุ่มนักเรียนมัธยม และที่สำคัญคือ กลุ่มนักเรียนอาชีวะ จึงทำให้ขบวนการนักศึกษาที่กำลังพื้นฐานอันเข้มแข็งในการต่อสู้

๓.๓ การเกิดและพัฒนาของจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ซึ่งเป็นการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ความคิดอันน่าสนใจมาก ความจริงจิตสำนึกเพื่อส่วนรมนั้น เป็นอุดมการณ์ในทุกระบบ ในสมัยศักดินา ก็คือการเรียกร้องให้“อาสาเจ้าจนตัวตาย รับใช้นายจนพอแรง”เพื่อเรียกร้องให้เสียสละให้กับกษัตริย์และชนชั้นนำ ด้วยความจงรักและภักดี ต่อมา ในสมัยชาตินิยม คืออุดมการณ์เช่น“สละเลือดทุกหยาดเพื่อชาติพลี” ก็เป็นอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมเรียกร้องให้เสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง

แต่ในสมัยก่อน ๑๔ ตุลา ความเรียกร้องต้องการการเสียสละเพื่อชาติ มาประสานกับการสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดแบบสังคมนิยม มีหนังสือหลายเล่มที่มีส่วนสำคัญในการสร้างอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมในลักษณะนี้ เช่น หนุ่มสาวคือชีวิต ซึ่งเรียกร้องการสร้างอุดมการณ์เสียสละสำหรับคนหนุ่มสาว เรื่อง คำขานรับ ของศรีบูรพา ก็เรียกร้องการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม ในขบวนการนักศึกษา กระแสการออกค่ายชนบท ซึ่งเริ่มมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่มาขยายตัวหลัง พ.ศ.๒๕๑๑ ซึ่งเป็นการนำนักศึกษาไปเรียนรู้ชีวิตประชาชน นอกจากนี้ เริ่มมีกลุ่มแพทย์ก้าวหน้า ที่เรียกร้องให้แพทย์ออกรับใช้ประชาชนในชนบท แทนที่จะกระจุกตัวหาความร่ำรวยในเมือง ในกลุ่มครูก็เช่นเดียวกัน ที่เรียกร้องการออกชนบทเพื่อบรรเทาปัญหาการศึกษาที่ล้าหลัง ตัวอย่างของ โกมล คิมทอง และ รัตนา สกุลไทย ที่เสียสละไปเป็นครูชนบท แล้วถูกสังหารชีวิต ก็เป็นส่วนหนึ่งในกระแสนี้

การเกิดของจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมนี้นี้ ประสานเข้ากับการเคลื่อนไหวความคิดก้าวหน้าที่เริ่มมาแล้ว ตั้งแต่ก่อน กรณี ๑๔ ตุลา ในวงการวรรณกรรม นวนิยายเช่นเรื่อง *เขาชื่อกานต์* ของ สุวรรณี สุคนธา ก็เป็นตัวแทนในการสร้างผลสะท้อนทางอุดมการณ์เพื่อส่วนรวม นอกจากนี้ ยังมีนวนิยายการเมืองของยุคสมัย เช่น *ไม้ล่อดอก* ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า และ *วรรณกรรมเยาวชน* เช่น *โลกของหนูแหวน* ของ ทรายวาท เป็นต้น นอกจากนี้ งานเขียนและบทกวีที่ก้าวหน้าของยุค ๒๕๔๐ ถูกนำกลับมาพิมพ์ใหม่แล้ว เช่น บทกวี *จงเป็นอาทิตย์เมื่ออุทัย* มาปรากฏในวารสารของพรรคแนวร่วมเศรษฐกิจ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๔ บทกวี *อิสาน* ของ อัศนี พลจันทร ก็มากับการก่อตั้งกลุ่มชมรมอิสานตามมหาวิทยาลัยต่างๆ งานของจิตร เรื่อง *ศิลปะเพื่อชีวิต* ถูกนำมาพิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๕ เรื่อง *ปีศาจ* ก็พิมพ์ก่อนกรณี ๑๔ ตุลา โดยสำนักพิมพ์มิตรนรา นอกจากนี้ การเกิดของบทกวีของ วิทยากร เชียงกูร รวี โดมพระจันทร์ และ กวีอื่นๆ ก็สร้างผลสะท้อนในขบวนการนักศึกษาามาตั้งแต่ก่อน ๑๔ ตุลา

จิตสำนึกและอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมเหล่านี้เอง กลายเป็นความคิดสำคัญในขบวนการนักศึกษาตั้งแต่ก่อน ๑๔ ตุลา แต่คงต้องทำความเข้าใจว่า แนวคิดเหล่านี้ ยังไม่มีลักษณะเป็นอุดมการณ์สังคมนิยม ที่จะมีเป้าหมายในการสร้างสังคมใหม่ตามแนวลัทธิมาร์กซอย่างชัดเจน การพัฒนาของแนวคิดสังคมนิยมในขบวนการนักศึกษา เป็นเรื่องของหลัง ๑๔ ตุลามาแล้ว

๓.๔ แนวความคิดเรื่องเอกราช ประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในสมัยเผด็จการทหาร ก็คือการที่ผู้นำสมัยนั้นนำประเทศไทยเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรี

และเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นของจักรพรรดินิยมอเมริกา และเมื่อสงครามอินโดจีนขึ้นสู่กระแสสูง รัฐบาลไทยก็ได้ยินยอมให้สหรัฐเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย แล้วยังส่งทหารไปร่วมรบไปตายแทนอเมริกาที่ก่อการรุกรานประเทศเพื่อนบ้านทั้งในเวียดนามและในลาว จนในที่สุดเมื่อถึง พ.ศ.๒๕๑๖ อเมริกามีฐานทัพตั้งในประเทศไทยถึง ๑๒ แห่ง และมีจำนวนทหารอเมริกาอยู่ในไทยหลายหมื่นคน ฐานทัพอเมริกาในประเทศไทยสามารถที่จะนำเข้าสินค้าได้โดยไม่เสียภาษี เรียกว่า สินค้าพิเศษ และยังมีสิทธิพิเศษทางการศาล คือการที่ทหารอเมริกาเมื่อกระทำความผิด ก็ไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่พิจารณาในศาลทหารของฝ่ายอเมริกาเอง และถ้ากรณีที่ทำผิดนั้นเกี่ยวข้องกับคนไทย คนไทยก็จะถูกนำตัวไปขึ้นศาลทหารของอเมริกาด้วย กรณีนี้นำมาซึ่งความไม่พอใจอย่างมาก

ในระยะหลัง พ.ศ.๒๕๑๐ การดำเนินนโยบายพันธมิตรกับอเมริกาของรัฐบาลไทย เป็นที่วิจารณ์มากขึ้นทุกที โดยเฉพาะเมื่อเกิดกระแสต่อต้านสงครามเวียดนามอย่างมาก ในประเทศอเมริกาเอง จนทำให้รัฐบาลอเมริกาต้องปรับนโยบายต่างประเทศ ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกานี้เอง ทำให้รัฐบาลจอมพลถนอม ไม่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มปัญญาชน และจะเป็นการอธิบายได้ว่า เหตุใดหลังกรณี ๑๔ ตุลา การต่อต้านอเมริกาจึงเป็นนโยบายเกือบทันทีของขบวนการนักศึกษา

๓.๕ การพัฒนาพื้นกลับของแนวคิดกษัตริย์นิยม ที่น่าสนใจคือที่มาส่วนหนึ่งของกระแสแนวคิดที่นำมาซึ่งเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ก็คืออุดมการณ์ศักดิ์ดินา ซึ่งลดบทบาทลงอย่างมาก หลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ อุดมการณ์เหล่านี้ ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเริ่ม

ทรงอิทธิพลมากขึ้นหลังจาก พ.ศ.๒๕๑๐ จนกระทั่งเมื่อกลุ่มเคลื่อนไหว เรียกร้องรัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๖ ต้องการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ประชาธิปไตย ก็ได้นำเอาพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๙ มาอ้างหลาย ครั้ง พระราชหัตถเลขาที่คัดลอกมานี้ มีใจความว่า

“ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละราชอำนาจ อันเป็นของข้าพเจ้า อยู่แต่เต็ม ให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดย สิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร”

ใจความในพระราชหัตถเลขานี้ กลายเป็นถ้อยความนำใน เอกสารเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๑ ที่น่าสนใจมากในกรณีนี้ก็คือ การอ้างพระราชหัตถเลขานี้ เป็นการนำข้อความมาใช้นอกบริบท เป็นการโยง ผิดฝาผิดตัว เพราะในเอกสารต้นฉบับของรัชกาลที่ ๙ ไม่ได้มีความหมาย ตามนัยเช่นนี้ เป็นเพียงการโจมตีการบริหารงานของรัฐบาลคณะราษฎร ที่ไม่สนใจในข้อเรียกร้องของพระองค์ เท่านั้น ประเด็นเกี่ยวกับ“เสียงอัน แท้จริงของราษฎร” เป็นเรื่องของเหตุการณ์หลังการปฏิวัติ พ.ศ.๒๔๗๕ ใน สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชก่อน พ.ศ.๒๔๗๕ นั้น พระมหากษัตริย์ย่อมทรง อำนาจสูงสุดในการบริหารบ้านเมือง พลสกนิกรมิได้มีสิทธิทางการเมือง แต่ มีหน้าที่ต้องจงรักภักดี เสียงของราษฎรที่เป็นไพร่ฟ้า ยังไม่ได้เป็นประเด็น สำคัญแต่อย่างใด

ความผิดฝาผิดตัวของการอ้างอิงนี้คือ การที่ขบวนการเรียกร้อง รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๑๖ โยงตัวเองเข้ากับรัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นฝ่ายสม บูรณาญาสิทธิ มิได้โยงเข้ากับคณะราษฎร พระยาพหลพลพยุหเสนา หรือ

ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นฝ่ายทูลขอประชาธิปไตย แต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๖ ความรู้เกี่ยวกับคณะราษฎรมีน้อยมาก การต่อสู้ของ ปรีดี พนมยงค์ หรือคณะราษฎร ไม่เป็นแรงบันดาลใจแก่ขบวนการนักศึกษา ยิ่งกว่านั้น นักศึกษาแทบไม่รู้จักปรีดี พนมยงค์ หรือถ้ารู้จักคือ ผู้ร้ายในกรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘ ในเวลานั้น การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ถูกโยงเข้ากับเผด็จการทหารสฤษดิ์-ถนอม-ประภาส มากเสียยิ่งกว่าที่จะโยงกับประชาธิปไตย ผลงานวิชาการของชัยอนันต์ สมุทวณิช และกลุ่มพัฒนาการเมือง ที่เผยแพร่เป็นการตอกย้ำแนวคิดเช่นนั้น

ประการต่อมาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ก็คือ ความไม่พอใจต่อกลุ่มถนอม-ประภาส ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างข่าวลือ ที่ว่า ณรงค์ กิตติขจร มีพฤติกรรมไม่จงรักภักดี จะเป็นประธานาธิบดี เป็นต้น ไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ ข่าวลือเหล่านี้ มีส่วนสำคัญมากที่ทำให้ความชอบธรรมของฝ่ายถนอม-ประภาส หดลั่นลง

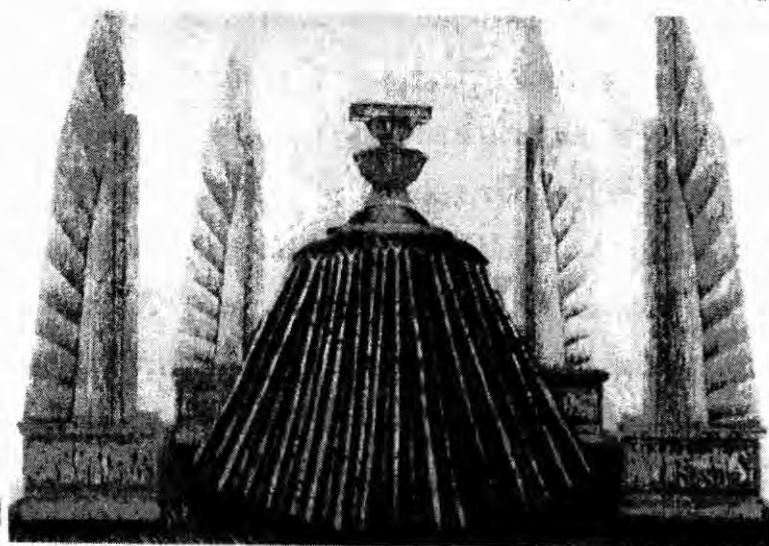
บทสรุปเกี่ยวกับขบวนการ ๑๔ ตุลา

จากที่อธิบายมา จะเห็นได้ว่าขบวนการนักศึกษา ๑๔ ตุลา ก่อร่างขึ้นมาด้วยแนวคิดอันหลากหลาย เพียงแต่มีเป้าหมายร่วมกันในการต่อต้านรัฐบาลถนอม-ประภาส กระแสก่อน ๑๔ ตุลานั้น มีความตื่นตัวในเรื่องประชาธิปไตย มีการรณรงค์เรื่องจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม แต่กระบวนกรทั้งหมดนี้กลับโยงเข้าสู่แนวคิดกษัตริย์นิยมเสียยิ่งกว่าสังคมนิยม แนวคิดเรื่องกรรมกร-ชาวนา หรือ ปฏิวัติสังคม สร้างสังคมใหม่ ยังไม่ได้เป็นกระแสอันสำคัญ การเคลื่อนไหวของกรณี ๑๔ ตุลา จึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของการต่อต้านเผด็จการ และเรียกร้องประชาธิปไตย ดังนั้น

ขบวนการนักศึกษาเมื่อ ๑๔ ตุลาจึงมิได้เป็นขบวนการฝ่ายซ้าย ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนกรทั้งหมดของกรณี ๑๔ ตุลา เช่น ธัญยุทธ บุญมี เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เสาวณีย์ ลิมมานนท์ จิรนนท์ พิตรปรีชา สมบัติ อ่างรัญญวงศ์ พีรพล ตริยะเกษม สมพงษ์ สระกวี เป็นต้น ยังไม่มีแนวคิดสังคมนิยม ในกรณีของพรรคคอมมิวนิสต์ มีข้อมูลที่น่าสนใจจาก จรัสดิษฐาภิชัย ว่า พรรคมีคำชี้แนะให้ผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหว เพราะประเมินว่าจะถูกปราบแน่นอนสาขาของพรรคคอมมิวนิสต์ในกรุงเทพฯ ก็ไม่คิดว่า ขบวนการนักศึกษาจะชนะได้ด้วยซ้ำ

แต่ความหลายหลายทางความคิด การไม่มีองค์กรอันชัดเจน มีแต่การรวมตัวกันอย่างหลวมๆ การอิงอะตมการกษัตริย์นิยม ประสานกับประชาธิปไตยนี้เอง ก่อให้เกิดพลัง และทำให้ขบวนการนักศึกษากลายเป็นผู้นำในการก่อการปฏิวัติในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ได้สำเร็จ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยที่ส่งผลสะท้อนมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ไทย

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีความหมายต่อสังคมไทยอย่างไร

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นการรณรงค์เคลื่อนไหวคัดค้านเผด็จการและเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษา ประชาชนทั่วประเทศ จำนวนนับล้านคนที่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากเผด็จการทหารที่ครองอำนาจมา ๑๕ ปี (ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑) ให้เป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ทำให้เกิดประชาธิปไตยและความตื่นตัวของประชาชนมากที่สุด นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นต้นมา แต่เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองรวมศูนย์ อำนาจอยู่ในมือชนชั้นนำคนกลุ่มน้อยมาช้านาน คนที่ขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งจึงยังคงเป็นพวกอำนาจเก่า เมื่อนักศึกษาประชาชนพยายามใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อความเป็นธรรม จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายหัวเก่าที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง กับฝ่ายหัวใหม่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นธรรมอย่างรุนแรง จนนำไปสู่เหตุการณ์ปราบนักศึกษา ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และสงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลของชนชั้นนำกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วง ๒๕๑๙ - ๒๕๒๔

อย่างไรก็ตาม ถ้าเรามองประวัติศาสตร์ในระยะยาวคือในช่วง ๓๑ ปีของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ที่ผ่านมา เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม และการต่อสู้ของประชาชนหลังจากนั้นอย่างต่อเนื่อง มีผลสะท้อนให้ชนชั้นนำสังคมไทยมีท่าทีที่ผ่อนปรน และประชาชนไทยได้ต่อสู้รักษา

ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาได้จนถึงปัจจุบัน จะมีช่วงเผด็จการกลับมาบ้างก็เพียงช่วงสั้น ๆ เช่น รัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙, รัฐประหาร ปี ๒๕๓๔ ซึ่งผู้ยึดอำนาจหรือรัฐบาลที่พวกเขาแต่งตั้งอยู่ได้ครั้งละปีเศษ ๆ เท่านั้น

ในแง่การเมือง ประชาธิปไตยแบบรัฐสภามีสถานภาพที่มั่นคงกว่ายุคก่อน ๑๔ ตุลาคม แต่เป็นประชาธิปไตยแบบที่นายทุนและนักเลือกตั้งประเภทหาเสียงเก่ง เป็นเจ้าพ่อ, ผู้อุปถัมภ์ มีบทบาทครอบงำพรรคการเมือง มีแต่ตัวแทนของนายทุนและคนชั้นกลางที่มั่นนโยบายแบบจารีตนิยมและเสรีนิยม พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของคนงานเกษตรกรประชาชนทั่วไป ที่มั่นนโยบายก้าวหน้าแทบไม่มีโอกาส

ในแง่เศรษฐกิจและสังคม ประชาชนไม่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากนัก มีการพัฒนาแบบทุนนิยมผูกขาดแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอามากขึ้นทำให้เกิดการกระจายทรัพย์สินรายได้ที่ไม่เป็นธรรม คนจนเพิ่มมากขึ้นการทำลายสิ่งแวดล้อม และความเสื่อมโทรมทางสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มในอัตราที่รุนแรงมากขึ้น

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ให้บทเรียนแก่เราคือ

๑. ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องตื่นตัวรู้จักการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องเสนอแนะ ผลักดันต่อรองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะหวังให้มีตัวแทนหรืออัคริณมาฆาไปทำหน้าที่ ผู้แทนให้ไม่เพียงพอ เพราะพวกเขาอาจฉวยโอกาสหาประโยชน์ส่วนตัวหรือถูกซื้อ ถูกครอบงำจากระบบอำนาจให้เปลี่ยนแปลงความคิดอุดมการณ์ได้ หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ มีการเลือกสมาชิกพรรคสังคมนิยมและพรรคพลังใหม่ ซึ่ง

เป็นพรรคฝ่ายก้าวหน้าเข้าไปใน
รัฐสภาได้จำนวนหนึ่ง แต่มีส่วน
น้อยมากการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ
มา พรรคนายทุนสามารถกวาด
ชัยชนะได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ
เพราะประชาชนตื่นตัวน้อย ถูก
ครอบงำทางความคิด ถูกหลอก
ได้ง่าย

ประชาชนตื่นตัวต่อสู้
เมื่อมีปัญหาชัดเจนเช่นกรณีการ
ประท้วงเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕

เคลื่อนไหวเรียกร้องอย่างจริงจังของประชาชน ทำให้นักการเมืองฝ่าย
รัฐบาลและวุฒิสมาชิกที่ มาจากการแต่งตั้งในตอนนั้น ยอมแก้ไข
รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกว่า ฉบับก่อนหน้านั้น
แต่ถึงปัจจุบันเรามีรัฐธรรมนูญที่ดีขึ้นกว่าฉบับก่อนหน้านั้น นักการเมืองก็
ยังคงไม่ได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ยังคงหาช่องโหว่หลีกเลียงหรือหาทาง
บิดเบือนใช้รัฐธรรมนูญให้เป็นประโยชน์ต่อพวกตนตลอดเวลา ประชาชน
จึงต้องตื่นตัว มีการจัดตั้งรวมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๒. ลำพังปัญญาชนไม่อาจอภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็น
ธรรมและเป็นประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง แม้แต่ในช่วงกระแสสูง ๑๔
ตุลาคม ๒๕๑๖ ปัญญาชนหัวใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้าเชิงอุดมคติไม่มี
กำลังไม่เข้มแข็งพอจะขยายการศึกษาในหมู่ประชาชนก็ทำได้ไม่ทัน หรือ

ทำได้จำกัดเพราะขาดความรู้ประสบการณ์สมัยหลังปัญญาชนส่วนใหญ่ มักถูกซื้อตัวจากฝ่ายมีอำนาจและฝ่ายชนชั้นนำทางเศรษฐกิจสังคมให้มีแนวคิดแบบประนีประนอมกับระบบที่ดำรงอยู่ในขณะที่คนงาน ขาวนา ขาวไร่ ประชาชนทั่วไป ทั้งยากจน ทั้งขาดความรู้และจิตสำนึกในการอภิวัฒน์ ปัญญาชนที่มีอุดมคติมีภาระหน้าที่ช่วยให้ประชาชนทั่วไป มีความรู้และมีข้อมูลข่าวสารมากขึ้น กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกทางสังคมและ พัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง

ปัญญาชนในที่นี้ หมายถึง ประชาชนที่ตื่นตัว ไม่จำเป็นต้อง หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยหรือคนจบมหาวิทยาลัย ซึ่งสมัยหลังกลายเป็นคนชั้นกลางมากขึ้น มีจิตสำนึกทางการเมืองแบบก้าวหน้าลดลงใน ขณะที่ปัญญาชนจากหมู่บ้านผู้นำกรรมกร ผู้นำชุมชนต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นจริง เริ่มมีบทบาทมากขึ้นแต่พวกเขาที่ต้องการการหนุนช่วยจากปัญญาชนระดับชาติด้วยเช่นกัน

๓. ประชาธิปไตยมีความหมายมากกว่าสิทธิในการเลือกตั้งหรือสิทธิอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเพียงส่วนเดียว จริง ๆ แล้วประชาชนส่วนใหญ่ควรจะต้องมีสิทธิสมภาค มีประชาธิปไตยในทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย การคิดปฏิรูปการเมืองตามตัวบทรัฐธรรมนูญยังไม่เพียงพอ ประชาชนที่ตื่นตัวต้องสนใจรณรงค์ปฏิรูปการศึกษา, สื่อสารมวลชน ส่งเสริมสิทธิเสรีและโอกาสทางข่าวสาร การศึกษาและวัฒนธรรม ยก ระดับความรู้, ความตื่นตัวทางการเมือง และการจัดตั้งองค์กรของประชาชนส่วนใหญ่ให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

และที่สำคัญคือ ต้องรณรงค์ปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เรียก

ร้องการปฏิรูปด้านการคลัง การเงิน การบริหารราชการ และนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจทั้งหมด เพื่อทำให้เกิดการกระจาย ทรัพย์สินและรายได้ อย่างเป็นธรรมกระจายงบประมาณ, อำนาจการบริหารจัดการสู่ท้องถิ่น, จุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเป็นกลุ่มพลัง ที่จะแข่งขันต่อรองกับฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่า มีทุนมากกว่า ได้อย่างยุติธรรมและสร้างสรรคมากขึ้น

สปิริตการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและความเป็นธรรม ยังจำเป็นสำหรับสังคมไทย

ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ได้มาจากการต่อสู้ของประชาชนตั้งแต่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ช่วยให้เกิดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ทั้งอำนาจการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบันยังคงอยู่ในกำมือของอภิสิทธิ์ชนกลุ่มน้อยที่มีกรอบคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผูกขาด มือใครยาวสาวได้สาวเอา ทำให้เศรษฐกิจถูกครอบงำจากบริษัทข้ามชาติมากขึ้น นายทุนและชนชั้นกลางส่วนน้อย รวยขึ้นแต่คนส่วนใหญ่ถูกทำให้ยากจน คือมีรายได้ที่แท้จริงและฐานะความเป็นอยู่ตกต่ำลง และทั้งประเทศมีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ยืดเยื้อ สังคม และสภาพแวดล้อมเสื่อมทรามถึงขั้นวิกฤติ

สังคมไทยขณะนี้มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจสังคมรุนแรงกว้างขวางกว่าตอนก่อนเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เช่น มีคนว่างงาน และคนจนเพิ่มขึ้นหลายเท่า, มีคนติดยาเสพติด, โสเภณี คนเป็นโรคเอดส์ และคนมีปัญหาด้านอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นหลายเท่า แต่เนื่องจากการเมืองยังคงเป็นประชาธิปไตยแบบรัฐสภาและปัญหาเศรษฐกิจสังคมมีลักษณะซับซ้อน

ข้อมองไม่เห็นชัดเหมือนเผด็จการทางทหารสมัยก่อน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และนักศึกษาปัญญาชนรุ่นปัจจุบันสนใจปัญหาการเมืองลดลง เพราะพวกเขาถูกรวบงำให้เป็นคนมุ่งแข่งขันและหาความสุขเพื่อประโยชน์ตัวเองจากการบริโภค ในปัจจุบันจึงไม่เกิดกระแสการแสวงหาและเรียกร้องการปฏิรูปทางเศรษฐกิจสังคมที่ตึ้นเหมือนสมัย ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

แต่กรอบคิดแนวนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแบบทุนนิยมผูกขาด มีใครย่าวสาวได้สาวเอาเป็นกรอบคิดและแนวนโยบายที่ผิดพลาด แม้รัฐบาลจะแบ่งบ้งงบประมาณไปช่วยเกษตรกรและคนจนอยู่บ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อยเป็นโครงการย่อย ๆ เฉพาะส่วนเพื่อหวังกระตุ้นให้เกิดกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ไม่อาจจะนำไปสู่การแก้ปัญหาวิกฤติของชาติได้อย่างแท้จริง เพราะไม่มีการปฏิรูป โครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง มีแต่การทว่านเงิน ซึ่งเป็นการกู้มากขึ้น, ขายทรัพย์สินสมบัติของชาติ, ผลักภาระให้คนรุ่นหลังมากขึ้น หากประชาชนงอมืองอเท้าฝากความหวังไว้กับรัฐบาลของชนชั้นนำกลุ่มน้อยพวกเขาก็จะยิ่งถูกรวบงำอย่างซับซ้อนมากขึ้น มีฐานะที่ยากลำบากมากขึ้น

ในสถานการณ์ที่มีปัญหาคับวิกฤติในปัจจุบัน เราจำเป็นต้องช่วยกันปลุกให้คนตื่นตัวต่อปัญหา คิดปฏิรูประบบเศรษฐกิจการเมืองภายในให้มีประสิทธิภาพทันสมัย กระจายผลการพัฒนาให้ทั่วถึง พัฒนาความรู้จิตสำนึก การจัดตั้งประชาชนให้เข้มแข็ง ฉลาดรอบรู้ มีจิตสำนึกทางสังคม มีจินตภาพ มองการณ์ไกล สังคมไทยจึงจะก้าวพ้นวิกฤติและอยู่รอด อย่างที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตได้

วิทยากร เชียงกูล

คำประกาศวันสำคัญของชาติ ของ นายอุทัย พิมพิจน ประธานรัฐสภา เนื่องในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปี "๑๔ ตุลา ประชาธิปไตย"

พ่อแม่พี่น้องชาวไทยที่รัก

เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นับเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของไทยที่มีความสำคัญยิ่งครั้งหนึ่ง นิสิตนักศึกษาและประชาชนจำนวนเรือนแสนได้ออกมาแสดงพลังเพื่อเรียกร้องจนได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพ และรัฐธรรมนูญ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในระบอบการปกครองประชาธิปไตย การแสดงพลังในครั้งนั้นเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ผู้คนที่ออกมาร่วมชุมนุมเป็นไปด้วยจิตใจที่เป็นสาธารณะ เพื่อปฏิเสธอำนาจเผด็จการที่ครอบงำประเทศไทยมาอย่างยาวนาน เหตุการณ์ได้ลุกลามไปจนมีผู้บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนไม่น้อย และได้กลายเป็นบทเรียนที่มีค่ายิ่งในเวลาต่อมาจวบจนทุกวันนี้

เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของไทย มีมากมายหลายเหตุการณ์ บางเหตุการณ์ก็เชื่อมร้อยต่อกัน บางเหตุการณ์ก็ขาดตอนเป็นช่วง ๆ แต่ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ใดก็ตาม ล้วนมีคุณูปการกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทยในการพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมือง รวมทั้งองค์กรอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญ

บทเรียนจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเหตุการณ์ประชาธิปไตยครั้งอื่น ๆ เพราะเป็นครั้งหนึ่ง ที่ประชาชนได้เข้า

มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างสมานฉันท์ เป็นมติมหาชน เป็นบทพิสูจน์ทฤษฎีประชาธิปไตยในข้อที่ว่า "อธิปไตยเป็นของปวงชน" ผู้ปกครองประเทศ คือผู้แทนของ ปวงชนในการใช้อำนาจในพระปรมาภิไธยขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์บริหารอำนาจนิติบัญญัติ หรืออำนาจตุลาการ การใช้อำนาจที่ขาดความชอบธรรม ไม่อาจจริงยั่งยืนได้ในระบอบประชาธิปไตย จากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ได้ทำให้นักเผด็จการนิยมได้เสื่อมถอยลงโดยลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่า การใช้อำนาจเผด็จการแบบเก่า ๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อีกต่อไปในสังคมไทย

บทบาทของเยาวชนต่อสังคมไทย ก็เป็นลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในขณะที่นั้นต่างเอาใจจริงเอาใจต่อการรับใช้สังคมด้วยจิตใจที่เสียสละและ กล้าหาญ จนบางครั้งก็ดูเหมือนการทำเกินบทบาทหน้าที่ แต่ด้วยเหตุที่เยาวชนเหล่านั้นทำหน้าที่บนพื้นฐานที่บริสุทธิ์ ไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจและการเมือง จึงสามารถรังสรรค์ผลงานได้อย่างน่าประทับใจ สังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก บทบาทของเยาวชนก็ดูจะเปลี่ยนไปเช่นกัน แต่ทั้งนี้ยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นผู้มีจิตใจอันบริสุทธิ์ พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส จึงควรที่ผู้ใหญ่ในปัจจุบันจะได้มองเยาวชนในทางบวกอยู่เสมอ และให้โอกาสกับเยาวชนในการแสดงออกตามสมควร

๓๐ ปีของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา นับเป็นระยะเวลาที่นานเพียงพอที่จะได้รำลึกถึงความสำคัญของเหตุการณ์ และเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะได้ฉลองให้ยิ่งใหญ่สมฐานะของเหตุการณ์ รัฐสภา อันประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ต่างสำนึกดีว่าเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา เป็น

เหตุการณ์หนึ่งที่ได้้นำความเข้มแข็งมาสู่ประชาธิปไตยของไทย และสมควรได้รับการยกย่องฐานะของเหตุการณ์อย่างเป็นทางการให้ปรากฏ เพื่อเป็นอนุสรณ์ต่ออนุชนรุ่นหลังในการสืบทอดเจตนารมย์แห่งวีรชน ๑๔ ตุลา และเป็นการสืบสานสายธารประชาธิปไตยให้คงอยู่ตราบชั่วกาลนาน

ดังนั้น ในวาระครบรอบ ๓๐ ปี ๑๔ ตุลานี้ ที่ประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมของวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม และ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ตามลำดับ ได้มีมติให้ วันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันสำคัญของชาติ เรียกว่า วันประชาธิปไตย ซึ่งต่อมามาคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติเห็นชอบเช่นกัน และให้ประกาศว่า วันที่ ๑๔ ตุลา เป็นวันสำคัญของชาติ และมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า วัน ๑๔ ตุลา ประชาธิปไตย

ในวันนี้ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ครบรอบ ๓๐ ปี ของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา กระผมในนามรัฐสภา ซึ่งเป็นเจ้าภาพของการจัดงานฉลอง ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา ขอประกาศต่อสาธารณชนเพื่อรับรองให้ วันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นวันสำคัญของชาติ เรียกว่า

“๑๔ ตุลา วันประชาธิปไตย
ขอให้ประชาธิปไตยของไทยจงสถิตสถาพรตราบชั่วกาลนาน”

เผด็จการจากการเลือกตั้ง (Elected Dictator)

การรวมพลังของขบวนการนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชน เพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ นับว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ที่มวลมหาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเรียกร้องประชาธิปไตย และขับไล่เผด็จการโดยตรง

ในเหตุการณ์ดังกล่าวถึงแม้ฝ่ายนักศึกษาประชาชนจะได้รับชัยชนะ แต่ก็ต้องสังเวยด้วยเลือดและชีวิตของวีรชนผู้กล้าจำนวนมาก ไม่นับที่ต้องบาดเจ็บและพิการที่ต้องทนทุกข์ทรมานอีกชั่วชีวิต

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยที่ได้มาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นการได้มาด้วยเลือดและชีวิตของวีรชนผู้กล้าอย่างแท้จริง

แต่เป็นที่น่าเศร้าสลดยิ่งนักเมื่อบรรดานักการเมืองที่เข้ามาเสวยอำนาจบนคราบเลือดและน้ำตาของวีรชนผู้เสียสละล้วนแต่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โดยมีได้มีจิตวิญญาณที่ดีที่จะสร้างสรรค์ประชาธิปไตยที่งดงามให้ปรากฏบนพื้นแผ่นดินไทย

จนในที่สุดก็กลายเป็นข้ออ้างที่ทำให้เผด็จการชุดแล้วชุดเล่าเข้ามาครอบงำประเทศไทยอีก

และทุกครั้งที่เผด็จการกลับเข้ามาครอบงำอำนาจในการปกครองแผ่นดิน บรรดานักการเมืองกาดเดนทั้งหลายก็พร้อมที่จะสวมวิกัดี้และ

สยบต่อแทบเท่าเผด็จการโดยปราศจากความละอาย ดังนั้นภาระในการต่อต้านเผด็จการจึงตกอยู่กับนักศึกษาและประชาชนตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

บทเรียนเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่า ชนชั้นปกครองของไทยไม่ว่ากลุ่มใด หากได้มีจิตใจศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแต่อย่างใด พวกเขาล้วนถกฉวยโอกาสจากกลไกของระบอบประชาธิปไตยเพื่อก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองทั้งสิ้น

และพวกนักการเมืองเหล่านี้เองที่มีบทบาทสำคัญทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องมัวหมอง ด้วยการใช้จ่ายเงินซื้อสิทธิขายเสียงจากประชาชนผู้สิ้นไร้ทั้งความรู้และยากจน

ประชาชนไทยจำนวนมากที่ยากจนและไร้การศึกษาจึงกลายเป็นเหยื่อของนักการเมืองที่ไร้จิตวิญญาณแห่งความดี และพร้อมที่จะกระทำ

การย้ายประชาธิปไตยโดยทุกวิถีทางเพื่อให้ได้อำนาจสิทธิขาดในการปกครองประเทศ

หลักการของระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนคือผู้ถืออำนาจอธิปไตยที่จะให้ใครขึ้นมาใช้อำนาจในการปกครอง และมีอำนาจอธิปไตยที่จะใช้อำนาจถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบด้วย

แต่หลักการดังกล่าวจะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็เฉพาะในสังคมที่ประชาชนมีคุณภาพสูงมากพอที่จะควบคุมกำกับและตรวจสอบนักการเมืองเท่านั้น

ในกรณีของสังคมไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจในการใช้อำนาจอธิปไตยของตนเองจำกัดมาก

ประกอบกับรูปแบบการเมืองของไทยที่ประยุกต์มาจากรูปแบบของประเทศอังกฤษ ที่เราเรียกกันว่า ระบบรัฐสภา (Parliamentary System) เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมาก ถ้าหากว่านายกรัฐมนตรีสามารถควบคุมเสียงข้างมากในสภาได้มากมาก เพราะฝ่ายค้านในสภาแทบจะไม่สามารถแสดงบทบาทตรวจสอบการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีได้เลย

ในประเทศอังกฤษ ลักษณะการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรียังถูกถ่วงดุลด้วยอำนาจของสมาชิกในพรรค เพราะประเทศอังกฤษมีระบบพรรคการเมืองที่ก้าวหน้าและประชาชนมีคุณภาพ

ในประเทศอังกฤษ พรรคการเมืองไม่ใช่สมบัติของหัวหน้าพรรค แต่เป็นพรรคของประชาชนที่ประชาชนเป็นเจ้าของพรรคอย่างแท้จริง

ซึ่งต่างกับกรณีของประเทศไทยที่พรรคการเมืองทั้งหมดยกเว้นพรรคประชาธิปัตย์ ที่พรรคเป็นสมบัติของหัวหน้าพรรคหรือผู้จัดตั้งพรรคมิใช่พรรคของประชาชน ดังนั้นอำนาจสิทธิ์ขาดจึงอยู่ที่หัวหน้าพรรคหรือผู้ที่อุปถัมภ์เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้กรณีการเมืองของไทย หัวหน้าพรรคจึงมีอำนาจสิทธิ์ขาดในพรรค โดยที่สมาชิกพรรคหรือแม้กระทั่ง ส.ส. ของพรรคก็มิได้มีอำนาจต่อรองในพรรคมากนัก โดยเฉพาะ ส.ส. ที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากการดูแลสนับสนุนทางการเงินจากหัวหน้าพรรค

ดังนั้นถ้าพรรคหนึ่งพรรคใดมีเสียงข้างมากเด็ดขาดและพรรคนั้นเป็นพรรคที่เป็นสมบัติของหัวหน้าพรรค

สิ่งที่จะปรากฏให้เห็นเด่นชัดก็คือ หัวหน้าพรรคที่ทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีนี่ จะมีอำนาจเหนือสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรจะทำ

อำนาจของผ่ายนายกรัฐมนตรเท่านั้น

ลักษณะเช่นนี้ประเทศนิวซีแลนด์เรียกว่า "Elected Dictator" หรือ "เผด็จการจากการเลือกตั้ง"

หมายความว่า นายกรัฐมนตรีสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการบริหารประเทศทั้งปวง โดยไม่มีการถ่วงดุลอำนาจใดๆ ทั้งสิ้น เพราะรัฐสภาเองก็อยู่ภายใต้การครอบงำของนายกรัฐมนตรี

กรณีนี้ปรากฏชัดเจนในประเทศสิงคโปร์ แต่ประเทศสิงคโปร์ ถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีจะมีลักษณะเป็น "เผด็จการจากการเลือกตั้ง" แต่ระบบการใช้อำนาจบริหารประเทศของสิงคโปร์มีความโปร่งใสมาก โดยสถาบันเพื่อความโปร่งใสและต่อต้านการคอร์รัปชันสากล ประเมินให้ประเทศสิงคโปร์มีความโปร่งใสอันดับ ๕ ของโลก (คะแนน ๙.๔ จาก ๑๐)

ดังนั้นลักษณะ "เผด็จการจากการเลือกตั้ง" ของสิงคโปร์จึงไม่น่าวิตกมากนัก

* แต่กรณีของไทยสถาบันเพื่อความโปร่งใส ประเมินให้อยู่อันดับที่ ๗๐ โดยได้คะแนนความโปร่งใส ๓.๓ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐ ถ้าเป็นกระจกก็ต้องเรียกว่า "กระจกฝ้า" มองไม่ทะลุเลย

ดังนั้นลักษณะ "เผด็จการจากการเลือกตั้ง" ของไทยที่ไม่มีความโปร่งใส จึงเป็นประเด็นที่น่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อ ๓๑ ปีที่แล้ว คนไทยเผชิญกับเผด็จการสมบูรณื์แทนเบ็ดเสร็จ เมื่อมาถึงวันนี้ ฤาประเทศไทยจะต้องเผชิญกับ "เผด็จการจากการเลือกตั้ง"

ศ.ดร.สมบัติ ชำรงชัญวงค์

ป 14527 ฉ.1

DS
586
ค123ท

คณะกรรมการจัดงานครบรอบ 30 ปี
14 ตุลาคม ภาครัฐสภา.
ที่ระลึกครบรอบ 31 ปี 14 ตุลา
วันที่ 14 ตุลาคม 2547.

าศครบ
รบรอบ
ประธาน
ละรวม
ม และ
แกดวง
ป็นส่วน
ดย เมื่อ
รัฐ และ
ตองขอ
นาธิการ

จัดทำโดย คณะกรรมการยี่สิบสามกรรมาธิการ 30 ปี 14 ตุลาคม ภาครักษา

นายสมศักดิ์ ปรีชมานนท์ ประธานคณะกรรมการ

บรรณาธิการประจำฉบับ นายสุชาติ ยิ้มประเสริฐ

นางสาวสุรีย์ ขวัญบัว

สำนักงานพิมพ์ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร